

k'ghf{u/0f ;Gb]z

jif{ @,

c+s @,

j}zfv-@)^\$

;xof]u /flz ?= @%.-

o; c+ssf ljz] if cfsif{0fx?

- ljleGg lhNnfdf dlnxf nf] stfLGgs ;hfnfsf] u7g
- ;+ljwfg;efdf dlnxf nf] stfLGgs ;hfnfsf] e"ldsf
- 'k|ult/fd]f 5t/æm]w]/}u{af'SL5'
- dlnxf afnafnsf tyf ;dfh snbfOf dGgnof eRsf s]xLgof" sfdk;
- dlnxf Rstfsf nflu nf] stfLGgs ;Ghfn
- lhNfjgt kgnf] ;fæf]k]Zg
- u}8fsf]6f ;Liffuf]iZ
- a]naf/Lvfg]kfgLcfdf]hgfMRskl/1o
- ul/jLlgjif/Of sfo{qnd ;+fngsf nflu;æf]tf
- ul/aLlgjif/Of sfo{qndk'o'7fgM;+Liffkæms
- ljleGg lhNfnsf dlnxf nf] stfLGgs ;hfnkbflwsf/Lx;
- g]kfnsf] cGtL/d ;+ljwfg@)^#Mddlnxf clwsf// sfo{Gjogsf r'gf]tLx?

wflb^a

महिला मुक्ति आन्दोलनको ऐतिहासिक दिन ८ मार्च (फाल्गुण २४) मा धादिङ जिल्लामा महिला लोकतान्त्रिक संजाल गठनका लागि भेला संपन्न भयो। सदरमुकाम धादिङ बेसीको पुछार बजारस्थित होटल जनजीविकामा बिहान ८ बजेदेखि शुरू भएको उक्त जिल्लास्तरीय भेलामा विभिन्न ७ वटा राजनीतिक पार्टी बाट दुई/दुई जना महिला नेतृहरू प्रतिनिधि तथा ती पार्टीका जिल्ला प्रमुखहरू, पत्रकार र संजालको केन्द्रीय प्रतिनिधि समेत गरी २३ जनाको सहभागिता रहेको थियो। उक्त भेलाले नेकपा (एमाले) की पार्वती खाँड (चाम्लिङ) को अध्यक्षतामा १४ सदस्यीय महिला लोकतान्त्रिक संजाल जिल्ला समितिको निर्वाचन गरेको छ।

संजालमा निर्वाचित पदाधिकारीहरूलाई धादिङ जि.वि.स.का निवर्तमान सभापति खेम लोहनी तथा आयोजक संस्थाकी प्रतिनिधि दुर्गा थापाले बधाइ सहितको रातो टिका लगाइदिनुभएको थियो। उक्त भेलाको

ljleGg lhNnfdf dlnxf nf] stfLGgs ;hfnfsf] u7g

dlnxf nf] stfLGgs ;hfnfsf] k| :tfljt ljwfgg' ;f/ ljleGg lhNfxfdf lhNf:t/1o ;hfnu7gsf] sfo{olta]nf cleofgs} gkdf cl3a19/x]sf] 5 . o;} qnddf ljleGg lhNfxfdf lgDgk]sf/sf sfo{qndk; ;xt ;hfnu7g eRsf ;dfnf/x; k'ghf{u/0f ;Gb]zsf] ;kfg8] :snf] k]fkt eRsf] 5 . ;hfnfsf kbflwsf/Lxsf] ljz/Of 5'S' tflnsdf ;d]l6Rsf] 5 . o;k15k]fkt x'gcfRsf ;dfnf/x]nf] cfufdLc+sx2df ;df]zul/g]5 .

समापन पछि सबै सहभागीहरू सदरमुकाममा आयोजित ८ मार्चको थ्यालीमा सहभागी भएका थिए।

g'jfsf]6

बिदुर नगरपालिकाको कर्मचारी मिलन केन्द्रमा वैशाख १० गते संपन्न भेलाले नेकपा (एमाले) की श्रीमाया लामाको अध्यक्षतामा १७ सदस्यीय लोकतान्त्रिक महिला संजालले जिल्ला समिति गठन गरेको छ। उक्त संजाल गठनका लागि आयोजित भेलामा नेकपा (एमाले), नेका (प्र), संयुक्त वाममोर्चा, जनमोर्चा नेपाल, नेकपा (माओवादी) र नेमकिपा गरि ७ पार्टीका जिल्लास्तरका

पदाधिकारीहरूलाई आयोजक संस्था पुनर्जागरण समाज नेपालका अध्यक्ष तथा लोकतान्त्रिक महिला संजालका निर्देशक वाई. बी. थापाले बधाइ मन्तव्य दिनुभएको थियो भने अतिथिहरू उर्मिला अर्याल र मन्जु खाँडले रातो टिका लगाइदिएर सफल कार्यकालको शुभकामना दिनुभएको थियो।

;:j'

लोकतान्त्रिक आन्दोलन दिवसको वार्षिक उत्सवको ऐतिहासिक अवसरमा वैशाख ११ गते रसुवा जिल्लामा महिला लोकतान्त्रिक संजालको जिल्ला समिति गठन भएको छ। धुन्चेमा संपन्न विभिन्न राजनीतिक दल र तिनका भगिनी संगठनका प्रतिनिधि, पत्रकार, सुकुम्बासीका प्रतिनिधिहरू, आदीवासी जनजाति महासंघका प्रतिनिधिहरू, जिल्लास्थित सरकारी कार्यालयका पदाधिकारीहरू लगायतको बृहत् भेलाले नेपाली कांग्रेसकी रूपा लामाको अध्यक्षतामा १२ सदस्यीय जिल्ला संजाल समिति गठन गरेको छ। भेलामा नेकपा (माओवादी) का महिला प्रतिनिधिहरूको पनि उत्साहपूर्ण सहभागिता रहेको थियो। उक्त कार्यक्रमको अध्यक्षता नेकपा (एमाले) की जिल्ला नेतृ दावा लामा तामाङ र स्वागत मन्तव्य पुनर्जागरण समाज नेपालका अध्यक्ष वाई. बी. थापाले दिनुभएको थियो। नेकपा (एमाले) का सांसद उर्मिला अर्यालले उक्त कार्यक्रमका मुख्य बक्ताको रूपमा संबोधन गर्दै संजालको कार्यशैली, यसको आगामी कार्यदिशा र महिला सशक्तिकरणको सम्बन्धमा प्रस्ट पार्नु भएको थियो। यसैगरी संजालको उद्देश्यको बारेमा नेपाल महिला संघ (प्रजातान्त्रिक) का केन्द्रीय सदस्य मञ्जु खाँडले प्रकाश पार्नु भएको थियो। संजाल गठन पश्चात जिल्ला प्रशासन कार्यालयको तर्फबाट सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी भरतप्रसाद लुइटले

af'S#<L'f'

;Dkfbg d08n M वाई.बी. थापा, पूर्णबहादुर चेम्जोङ, डा. बालचन्द्र मिश्र, ;Nnfxsf/ M प्रा.डा. चैतन्य मिश्र, हरिशरण घिमिरे, सपना प्रधान मल्ल, उर्मिला अर्याल, ;DaFbbftf M सानु घिमिरे, कृष्णभक्त राई, एकमाया थापा, इन्दिरा आले, मानबहादुर कुँवर, Joj:yfks M मदनबहादुर थापा, पुष्कर पोखरेल, ध्रुवराज घिमिरे, जयनारायण प्रसाद चौधरी, d'b|s M सुनकोशी छापाखाना प्रा.लि.

;DkfbsLo

;+ljwfg;efdf d]xnf nf] stflGos ;~hfnsf] e"ldsf

नेपालमा जनसंख्याको ५१ प्रतिशत स्थान ओगटेर पनि महिलाहरु सबैतिर उपेक्षित जस्तै देखिन पुगेका छन् । २०४६ को ऐतिहासिक जनआन्दोलनको नेतृत्व गर्ने दलहरुले पनि राजनीतिमा महिलालाई ५ प्रतिशत भन्दा बढी प्रतिनिधित्व गराउन अनिवार्य नदेख्नुको दुःखद पक्ष त छँदैछ, त्यो पनि भरसक आफ्नो पार्टीले नजित्ने संभावना रहेको चुनाव क्षेत्रमा मात्रै महिलालाई संभन्ने प्रवृत्तिको कारण महिला सशक्तिकरणको पक्ष ओझेलमा पर्न गयो ।

२०६३/६४ को दोस्रो जनआन्दोलनबाट पुनर्स्थापित संसदले राजनीतिक निकायहरुमा ३३ प्रतिशत महिला प्रतिनिधित्वको निर्णय गरेर एउटा ऐतिहासिक काम त गरेको छ तर संसदलाई त्यसो गर्न सिफारिस गर्ने दलहरुले आफ्नै पार्टीको विधानमा भने त्यसलाई समेट्न पहल गरेको पाइदैन । संसदको उक्त घोषणा पछिका राजनीतिक नियुक्तिहरु र मन्त्रिमण्डलको गठनमा पनि त्यसको कार्यान्वयन नहुनुले नेताहरुले आफ्नै प्रतिबद्धतालाई पनि व्यवहारमा उतार्न नसकेको सहजै देख्न सकिन्छ । संगसंगै, वर्तमान अन्तरिम विधायिका संसद पनि आफ्नै घोषणाको कार्यान्वयन नभइरहेको अवस्थालाई टुलुटुलु हेरेर बस्ने निरिह निकाय सावित भएको देखिन्छ । अन्तरिम संसदमा महिलालाई सभामुख बनाउनुपर्छ भनेर साभा माग र लडिइ गर्ने महिला नेतृहरु पनि प्रधानमन्त्री पछिको दोस्रो मर्यादाक्रममा वरिष्ठ महिला नेतृ रहन सक्ने पर्याप्त आधार र माग हुँदाहुँदै पनि चासो नलिएर निष्कृय देखिन पुगेको बिडम्बना पनि हामीले महसुस गरिरहेका छौं ।

यतिबेला सिंगो देश आन्दोलित छ । तराइ, चुरे/भावर, जनजाति, पेशागत सबै क्षेत्र आन्दोलित छन्, तर आधा धर्ती ढाक्ने महिलाको मात्र सवाललाई उठाएर आन्दोलन भएको पाइदैन । जारी आन्दोलनहरु सफल भएमा पनि त्यसबाट प्राप्त हुने उपलब्धि टाठाबाठा पुरुषहरुले मात्र नगमक्याउलान्

भन्न सकिने अवस्था छैन । महिलाको पनि प्रतिनिधित्वको नाममा कुलीन र संभ्रान्त खान्दानका केही महिलाहरुले अवसर पाए भने पनि त्यसबाट आम नेपाली महिलाको अवस्थामा कुनै तात्त्विक परिवर्तन भइहाल्नेवाला देखिदैन ।

मुलुकमा ढीलो, चाँडौं संविधान सभाको निर्वाचन हुँदैछ । ३३ प्रतिशत आरक्षणको संसदको घोषणा सहित महिलाका आधारभूत अधिकारहरुलाई संस्थागत गर्ने भनेको संविधान सभाबाट निर्मित नयाँ संविधानले नै हो, जसले दलहरुलाई पनि सो अनुरूपका प्रावधान आफ्नो विधानमा समेट्न बाध्य पार्नेछ । त्यसैले नेपाली जागरुक महिलाहरुले आगामी संविधान सभाको निर्वाचनको सन्दर्भमा केही गर्नुपर्ने कामहरु रहेका छन्, जस्तै :

- १, अन्तरिम व्यवस्थापिका संसदबाट पारित हुन लागेका निर्वाचन ऐनहरुलाई महिलाको पक्षमा बनाउन जिल्ला जिल्लाबाट दवाव सिर्जना गर्ने । २, संसदको घोषणा अनुरूप ३३ प्रतिशतमा नघटाई महिला उम्मेद्वारी दिन दलहरुमाथि दवाव सिर्जना गर्ने (सक्षम तर अवसर नपाएका महिला नेतृहरु जिल्लाहरुमा प्रसस्तै छन् भन्ने कुरा नेतृत्व बर्गलाई बुझाउनु जरुरी छ) । ३, संविधान सभामा बढी भन्दा बढी महिलाको प्रतिनिधित्व गराउन देशव्यापी पहल गर्ने । ४, नयाँ संविधान नेपाली महिलाको अधिकार र मुक्तिको दस्तावेजको रूपमा निर्माण गराउन दवाव र सहयोग (pressure and partnership) गर्ने । ५, पितृसत्तात्मक चिन्तनबाट ग्रसित पुरुष नेताहरुको असहयोग वा प्रलोभनका कारण संविधान सभामा निर्वाचित महिलाहरुले प्रभावकारी भूमिका खेल्न नसक्ने संभावनाप्रति सतर्कता र निगरानी राख्ने । ६, छिमेकी मुलुकहरुको अनुभवलाई समेत ख्याल गरी सूची प्रणाली भन्दा भौगोलिक निर्वाचन क्षेत्रमा महिला सिट आरक्षण गराउदा बढी प्रभावकारी हुने पक्षमा जोड दिने । ७, संविधानमा लेखेर मात्र महिला सशक्तिकरणको उद्देश्य पुरा

हुँदैन । त्यसको कार्यान्वयनका लागि आवश्यक ऐन नियमहरु बनाउने तथा व्यवहारमा लागु भए नभएको अनुगमन र सचेतनामूलक कार्यक्रमहरु पनि संगसंगै संचालन गर्ने, आदि ।

अनुभवहरुले बताइसकेका छन् कि यी र यस्ता कामहरु महिलाहरुका एक दुई वटा संस्थाले मात्र प्रयास गरेर पुरा हुँदैन । त्यसैले फरक सिद्धान्त, संस्था र दलहरुमा आबद्ध महिला नेतृहरुले पनि महिलाका साभा समस्यालाई एकै स्वरले उठाउन विभिन्न नामका संजालहरु गठन गरी त्यसको जालो देशका विभिन्न भागमा फैलाउनमा जोड दिन थालेका छन् र त्यस दिशामा केही कामहरु पनि भएका छन् । त्यसै सन्दर्भमा अगाडि आएको छ- महिला लोकतान्त्रिक संजाल परियोजना । पुनर्जागरण समाज नेपालद्वारा संचालित यस परियोजनाले यस अधि स्थापना भएका विभिन्न नामका संजालहरूसंग पनि सहकार्य र एकताबद्ध हुँदै देशका ५० भन्दा बढी जिल्लाहरुमा यसलाई फैलाउने एउटा ऐतिहासिक अभियान संचालन गरिरहेको छ, नेपाली महिलाहरुको सशक्तिकरणको सन्दर्भमा ।

भनिरहनु परोइन, **पुनर्जागरण सन्देश** नामको यो त्रैमासिक बुलेटिन त्यही अभियानको एउटा हुलाकी हो । यसभित्र समेटिएका सबै सामाग्रीहरु त्यही अभियानलाई मद्दत पुऱ्याउने उद्देश्यले तयार पारिएका हुन् । संजाल गठन वा सो सित संबन्धित समाचारहरु, संजालसंग प्रत्यक्ष/परोक्ष रूपमा आबद्ध नेतृहरुका अन्तर्वार्ता र लेख रचनाहरु, दातृ निकायका पदाधिकारीको अनुभूतिलाई समेटिएका भेटवार्ता जस्ता सामाग्रीहरुलाई यहाँ समेट्ने र पस्कने प्रयास भएको छ । यसले महिला लोकतान्त्रिक संजाल परियोजनालाई बुझ्न, बुझाउन र अधि बढाउन केही मात्रामा भए पनि वैचारिक खुराकको काम गर्नेछ भन्ने हाम्रो विश्वास छ । तपाईं विज्ञ पाठकहरुबाट सदा भैं स्वस्थ आलोचना, सुझाव र सहयोगको अपेक्षा पनि गरिरहने छौं ।

सञ्जालको सफलताको लागि शुभकामना मन्तव्य दिनुभएको थियो। कार्यक्रमको अन्त्यमा सांसद उर्मिला अर्याल, संस्थाका अध्यक्ष बाई. बी थापा र महिला संघका केन्द्रीय प्रतिनिधि मञ्जु खाँडले सञ्जाल पदाधिकारीहरूलाई टिका लगाएर बधाई ज्ञापन गर्नुभएको थियो।

jkGb}xL

वैशाख १० गते भैरहवामा बसेको विभिन्न सातवटा राजनीतिक दलका महिला नेतृहरूको बैठकले नेकपा (एमाले) की पुष्पाञ्जली उपाध्यायको अध्यक्षतामा १५ सदस्यीय 'महिला लोकतान्त्रिक सञ्जाल' गठन गरेको छ। सञ्जाल गठनका लागि आयोजित उक्त बैठकमा महिला लोकतान्त्रिक परियोजनाकी पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय संयोजक एकमाया थापा, सामाजिक परिचालन अधिकृत अर्जुनकुमार शाही, कार्यालय सहायक शुशिला गैरे तथा केन्द्रीय कार्यालयका तालिम संयोजक पुष्कर पोखरेल समेतको उपस्थिति रहेको थियो। पुनर्जागरण समाज नेपाल, भक्तपुरद्वारा संचालित महिला लोकतान्त्रिक सञ्जाल परियोजनाको पहलमा रूपन्देही जिल्लामा सञ्जाल गठनको पहल भएको हो।

sf:sl

महिला लोकतान्त्रिक परियोजना सुदुर पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालयको आयोजनामा वैशाख १३ गते डोटीको पिपल्लामा विशेष भेलाको आयोजना गरियो। भेलामा डोटी जिल्लामा क्रियाशील प्रमुख राजनीतिक दलहरूका जिल्ला प्रमुखहरू, तिनका भगिनी संगठनका महिला प्रतिनिधिहरू, पत्रकारहरू र गैसस प्रतिनिधिहरूको उत्साहपूर्ण सहभागिता रहेको थियो। अनेमसंघको केन्द्रीय सदस्य गौरी ओलीको अध्यक्षता र नेमसंघकी केन्द्रीय उपाध्यक्ष ईश्वरी न्यौपानेको प्रमुख आतिथ्यमा संचालित सो कार्यक्रममा सहभागी राजनीतिक दलका प्रतिनिधिहरूले सञ्जाल गठनको आवश्यकतामा जोड दिँदै आफ्नो मन्तव्य राख्नुभएको थियो। कार्यक्रमको सहजीकरण पुनर्जागरण समाज नेपालका मानववाहदुर कुँवर र करण पन्तले गर्नुभएको थियो। भेलामा सहभागी महिला नेतृहरूको आपसी सहमतिको आधारमा माया कुँवरको अध्यक्षतामा महिला लोकतान्त्रिक सञ्जाल डोटी जिल्ला समिति गठन गरिएको छ। नवगठित सञ्जालले जिल्लाका विभिन्न दलका संगठनहरूमा महिला सहभागिता वृद्धि गर्ने, महिलाहरूका साझा सवालमा साझा रूपले अघि बढ्ने, सञ्जाललाई आगामी दिनमा अझ समावेशी बनाउँदै गाडुस्तरसम्म गठन गर्ने लगायतका निर्णयहरू गरेको छ।

sf:sl

महिला लोकतान्त्रिक सञ्जाल परियोजनाको आयोजनामा वैशाख १६ गते बैतडीको गोठालापानी स्थित शाही लेकमा विभिन्न राजनीतिक दल, तिनका भगिनी संगठनहरू, सरकारी कार्यालयका प्रतिनिधि, महिला सशक्तिकरणका लागि कार्यरत स्थानीय संघ संस्था, पत्रकार र मानव अधिकारवादी संस्थाका प्रतिनिधिहरू सहभागी एक वृहत् भेला संपन्न भयो। नेपाली कांग्रेसकी शर्मिला कार्कीको अध्यक्षतामा संचालित उक्त भेलाको प्रमुख अतिथि अनेमसंघकी केन्द्रीय सदस्य माया भट्ट हुनुहुन्थ्यो। सोही भेलाले नेकपा (एमाले) की सरिता दयालको अध्यक्षतामा जिल्लामा क्रियाशील राजनीतिक दलहरू, दलित, जनजाती र स्थानीय महिला गैससहरूका प्रतिनिधिहरू सम्मिलित ९ सदस्यीय महिला लोकतान्त्रिक सञ्जाल जिल्ला समितिको गठन गरेको छ। भेलामा नेकपा (माओवादी) र अनेमसंघ (क्रान्तिकारी) का जिल्ला अध्यक्षको पनि उपस्थिति रहेको थियो। उहाहरूले तत्कालका लागि सञ्जालमा आबद्ध नभएपनि सञ्जालको काम कारवाहीमा सहयात्री बन्ने सार्वजनिक प्रतिवद्धता व्यक्त गर्नुभएको थियो। उक्त भेलाको अर्को

शत्रुलाई विचार गोष्ठीको रूपमा संचालन गरिएको थियो। गोष्ठीमा जिल्लाका कानून व्यवसायी तथा मानव अधिकार रक्षक जितेन्द्र मडैले 'संविधान सभामा महिलाहरूको भूमिका एवम् समावेशी सवाल' र 'महिलाका सवालमा राष्ट्रिय कानूनी प्रावधान तथा व्यवस्था' विषयमा प्रकाश पार्नुभएको थियो।

c5fd

महिला लोकतान्त्रिक सञ्जाल परियोजनाको आयोजनामा वैशाख १६ गते अछाम जिल्लाको सदरमुकाममा महत्वपूर्ण भेला संपन्न भयो। सो भेलामा अछाम जिल्लामा सकृय राजनीतिक दलका जिल्ला नेताहरू तथा तिनका भातृ संगठनका प्रतिनिधिहरू लगायतको उपस्थिति रहेको थियो। भेलाको अध्यक्षता नेकपा (एमाले) की जिल्ला नेतृ धूर्वा कुँवरले गर्नुभएको थियो भने नेका (प्रजातान्त्रिक) संग संबद्ध नेपाल महिला संघकी केन्द्रीय उपाध्यक्ष इश्वरी न्यौपाने प्रमुख अतिथिको रूपमा सहभागी हुनुहुन्थ्यो। भेलामा मन्तव्य राख्ने क्रममा नेपाली कांग्रेस, नेकपा (एमाले), नेकपा (माओवादी), नेका (प्रजातान्त्रिक) का जिल्लास्थित पार्टी प्रमुखहरूले सञ्जालको आवश्यकता र महत्त्वका बारेमा जोड दिँदै भेलाको सफलताको कामना गर्नुभएको थियो। उक्त भेलाले राजनीतिक दलका जिल्लास्थित समिति र भातृ संगठनहरूमा महिला सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने र महिलाका साझा समस्याहरू मिलेर समाधान गर्ने निर्णय सहित नेकपा (एमाले) की धूर्वा कुँवरको अध्यक्षतामा ९ सदस्यीय महिला लोकतान्त्रिक सञ्जाल अछाम जिल्ला समितिको गठन गरेको छ।

sf:sl

पुनर्जागरण समाज नेपालद्वारा सञ्चालित महिला लोकतान्त्रिक सञ्जाल परियोजनाको आयोजनामा वैशाख २९ गते कास्कीको सदरमुकाम पोखरामा सम्पन्न विभिन्न राजनैतिक दल र तिनका भगिनी संगठनका प्रतिनिधि, पत्रकार, जिल्लास्थित सरकारी कार्यालयका पदाधिकारीहरू लगायतको वृहत् भेलाले नेकपा एमालेकी मित्र कुमारी गुरुङको अध्यक्षतामा १५ सदस्यीय जिल्ला समिति गठन गरेको छ। नवगठित समितिमा प्रत्येक राजनीतिक दलबाट २ जनाका दरले महिला प्रतिनिधिहरू रहेको र दलित तथा शहीद परिवारबाट एक एकजना महिला प्रतिनिधिहरू समावेश गरिएका छन्। होटल कैलाशको सभाहलमा सञ्चालित उक्त कार्यक्रमको अध्यक्षतामा रेवती अर्याल र स्वागत मन्तव्य तथा कार्यक्रमको उद्देश्यको बारेमा महिला लोकतान्त्रिक सञ्जालकी मध्यमाञ्चल क्षेत्रीय उपसंयोजक ईन्दिरा आलेले गर्नुभएको थियो। विधायिका तथा पूर्व महिला बालबालिका तथा समाजकल्याण मन्त्री उर्मिला अर्यालले उक्त कार्यक्रमको मुख्य वक्ताको रूपमा सम्बोधन गर्दै सञ्जालको कार्यशैली, यसको आगामी कार्यदिशा र महिला सशक्तिकरण सम्बन्धमा प्रष्ट पार्नुभएको थियो।

88]w'/E

२०६४ वैशाख २८ गते पुनर्जागरण समाज नेपाल महिला लोकतान्त्रिक सञ्जाल कार्यक्रम सु.प. क्षेत्रीय कार्यालय अत्तरियाको आयोजनामा महिला लोकतान्त्रिक सञ्जालको आवश्यकता, गठन र कार्यविधि विषयक १ दिने अन्तरक्रिया एवं छलफल डडेल्धुरा जिल्लामा सम्पन्न भएको छ। कार्यक्रममा जिल्लामा भएका प्रमुख राजनीतिक दलका जिल्ला प्रमुख एवं महिला संघ/संगठनका प्रमुख र प्रतिनिधि सहित विभिन्न संघ संस्था र पत्रकारहरूको सहभागिता रहेको थियो। उक्त कार्यक्रमको छलफल पश्चात् सम्पूर्ण पार्टीहरूको साझा सहमतिको आधारमा लोकतान्त्रिक महिला सञ्जाल डडेल्धुराको गठन गरिएको छ। यसरी गठन भएका सञ्जालको अध्यक्षमा नेकपा एमालेकी ज्ञानु गैरी

निर्वाचित हुनु भएको छ। महिला शक्ति केन्द्र डडेल्धुराकी अध्यक्ष वसन्ती भण्डारीज्यूको अध्यक्षता र आर.एस.एन. की लक्ष्मी महारले सञ्चालन गर्नु भएको कार्यक्रममा पुनर्जागरण समाज नेपालका मानव वा. कुँवरले स्वागत, कार्यक्रमको उद्देश्य र सञ्जालको आवश्यकतामाथि प्रकाश पार्दै धन्यवाद ज्ञापन गर्नु भएको थियो। सो कार्यक्रममा पत्रकार महासंघ, विभिन्न संघसंस्था, २ पार्टी प्रतिनिधि प्रमुखले महिला सञ्जालको आवश्यक रहेको र पार्टीमा महिलाको सहभागितामा वृद्धि गर्नुपर्ने र नवगठित महिला सञ्जालका पदाधिकारीको कार्य सफलताको कामना गर्दै आ-आफ्नो तर्फबाट सदैव सहयोग र समर्थन हुने प्रतिवद्धता व्यक्त गर्नुभएको थियो।

pbok' /

राजनीतिमा महिलाहरूको सशक्तिकरण तथा समावेशीकरणलाई बढाउने प्रमुख उद्देश्यका साथ संचालित महिला लोकतान्त्रिक परियोजनाको आयोजनामा वैशाख २५ गते उदयपुरको त्रियुगा नगरपालिकाको सभाकक्षमा जिल्लाका राजनीतिक दलका प्रतिनिधि, पत्रकार र सामाजिक कार्यकर्ताहरू गरी २५ जनाको भेला सम्पन्न भएको छ। उक्त भेलाले नेकपा एमालेकी गीता रेग्मीको संयोजकत्वमा १३ सदस्यीय जिल्ला समितिको चयन गरेको छ। नेपाली कांग्रेस प्रजातान्त्रिककी नेतृ भक्त के.सी. को सभापतित्वमा सम्पन्न उक्त भेलामा प्रमुख अतिथिको रूपमा पूर्व उद्योग सहायक मन्त्री लक्ष्मीनारायण चौधरी र विशेष अतिथिका रूपमा नेपाली कांग्रेसका वरिष्ठ नेता अर्जुन खड्काले सम्बोधन गर्दै विभिन्न दलमा आबद्ध महिला नेतृहरू साझा सवालमा संगठित हुनुलाई सकारात्मक पक्षको रूपमा लिँदै सबैले सहयोग गर्नुपर्नेमा जोड दिनु भयो। भेलाको सहजीकरण महिला लोकतान्त्रिक सञ्जाल परियोजनाका तालिम अधिकृत पुष्कर पोखरेल र सामाजिक परिचालन अधिकृत सानु घिमिरेले गर्नुभएको थियो।

gjnk/f;L

वैशाख १८ गते परासीमा भएको विभिन्न राजनीतिक दल, पत्रकार, समाजसेवी र सरकारी कार्यालयका प्रतिनिधिहरूको भेलाले महिला लोकतान्त्रिक सञ्जाल परियोजना नवलपरासी जिल्ला शाखाको गठन गरेको छ। १४ सदस्यीय उक्त सञ्जालको अध्यक्षमा नेपाली कांग्रेसकी लक्ष्मी पाण्डे चुनिएकी छन्। पुनर्जागरण समाज नेपालद्वारा संचालित महिला लोकतान्त्रिक सञ्जाल परियोजनाको आयोजनामा संपन्न उक्त भेलामा पूर्व महिला बालबालिका तथा समाज कल्याण मन्त्री उर्मिला अर्यालले प्रमुख वक्ताको रूपमा संबोधन गर्दै राजनीतिमा व्यापक महिला सहभागिताबाट मात्र उनीहरूको सशक्तिकरण संभव हुने बताउनुभयो। उहाले आगामी संविधान सभाको निर्वाचनमा महिलाहरूका लागि भौगोलिक निर्वाचन क्षेत्रमा विशेष सिटहरू छुट्याउनुपर्ने आवश्यकतामा पनि जोड दिनुभयो। भेलामा नेपाल महिला संघ (प्रजातान्त्रिक) की केन्द्रीय सदस्य तथा नेपाल सरकारद्वारा हालै गठित सवारी तथा यातायात व्यवस्था सुधार उच्चस्तरीय समितिका संयोजक मन्जु खाँडले लोकतन्त्रको बहाली पछि नेपाली महिलाहरूले पाएका हक अधिकारको व्यवहारिक प्रयोगका लागि सञ्जालले प्रभावकारी भूमिका खेल्नुपर्नेमा जोड दिनुभयो। कार्यक्रमका सहभागीहरूलाई स्वागत गर्दै महिला लोकतान्त्रिक सञ्जाल परियोजनाका निर्देशक तथा पुनर्जागरण समाज नेपालका अध्यक्ष याम बहादुर थापाले परियोजनाको उद्देश्य र क्रियाकलापका बारेमा जानकारी गराउनुभएको थियो। भेलामा नेपाली कांग्रेस नवलपरासीका संगठन विभाग प्रमुख केशरमणी पोखरेल, नेकपा (एमाले) का जिल्ला सचिव कृष्ण पौडेल, नेका (प्रजातान्त्रिक) का प्रवक्ता संजय यादव लगायतका

वक्ताहरुले संजाल गठनको आवश्यकताका बारेमा प्रकाश पार्दै आफ्ना पार्टीका धारणाहरु राख्नुभएको थियो । नवगठित संजालका पदाधिकारीहरुलाई भेलाका अतिथिहरु उर्मिला अर्याल र मन्जु खांडले अबीर लगाएर बधाइ दिनुभएको थियो ।

u/ /f

पुनर्जागरण समाज नेपालद्वारा संचालित महिला लोकतान्त्रिक संजाल परियोजनाको आयोजनामा बैसाख २३ गते सदरमुकाम गोरखामा संपन्न विभिन्न राजनीतिक दल र तिनका भगिनी संगठनका प्रतिनिधि, पत्रकार, जिल्लास्थित सरकारी कार्यालयका पदाधिकारीहरु महिला विकास अधिकृत लगायतको बृहत् भेलाले नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी एमालेकी सम्पना देवकोटाको अध्यक्षतामा १६ सदस्यीय महिला लोकतान्त्रिक सञ्जाल जिल्ला समिति गठन गरेको छ ।

नवगठित संजालमा प्रत्येक राजनैतिक दलबाट तीनजनाका दरले महिला प्रतिनिधि समावेश हुनुभएको छ । गोरखा जिविसको सभाकक्षमा संपन्न उक्त भेलामा दलित र जनजाती महिलाहरुलाई सञ्जालमा अनिवार्य समावेशीकरण गरी राजनीतिको मूल धारमा ल्याउने प्रयास अनुरूप कार्य समितिमा सिट आरक्षण गर्ने सहमति भएको थियो ।

उक्त कार्यक्रमको अध्यक्षता नेकपा (एमाले) गांखु गाउँ विकास समितिकी निवर्तमान उपाध्यक्ष विष्णुमाया गुरुङले र स्वागत मन्तव्य पुनर्जागरण समाज नेपालका अध्यक्ष बाई. बी थापाले दिनुभएको थियो । नेकपा (एमाले) का सांसद उर्मिला अर्यालले उक्त कार्यक्रमका मुख्य वक्ताको रूपमा संबोधन गर्दै सञ्जालको कार्यशैली, यसको आगामी कार्यदिशा र सशक्तिकरणको सम्बन्धमा प्रस्ट पार्नु भएको थियो । यसैगरी सञ्जाल गठनप्रति पार्टीगत धारणा राख्ने वक्ताहरुमा नेकपा (एमाले) का जिल्ला सचिव बाबुराम थापा, नेपाली कांग्रेसकी मन कुमारी गुरुङ र नेपाली कांग्रेस (प्रजातान्त्रिक) का रामशरण अधिकारी हुनुहुन्थ्यो भने जिल्ला प्रशासन कार्यालयबाट सहायक प्रिजिअ विजयराज पौडेल, जिल्ला प्रहरी कार्यालय प्रमुख तथा डी.एस.पी. गीता उप्रेती र महिला विकास अधिकृत सन्ध्या राजेश्वरीले आगामी दिनहरुमा मनग्य सहयोग गर्ने प्रतिबद्धता सहितको मन्तव्य दिनु भएको थियो । कार्यक्रमको अन्त्यमा सांसद उर्मिला अर्याल, संस्थाका अध्यक्ष बाई. बी थापा, महिला विकास अधिकृत सन्ध्या राजेश्वरी र डी.एस.पी. गीता उप्रेतीले सञ्जालका पदाधिकारीहरुलाई टिका लगाएर बधाई ज्ञापन गर्नुभएको थियो । लोकतान्त्रिक महिला सञ्जाल परियोजनाको मध्यमाञ्चल क्षेत्रीय उपसंयोजक इन्दिरा आलेले कार्यक्रमको संचालन तथा सामाजिक परिचालन अधिकृत दुर्गा थापा/काकीले सहजीकरण गर्नुभएको थियो ।

æmf^a

महिला लोकतान्त्रिक परियोजनाको आयोजनामा बैशाख २२ गते बझाङ जिल्लाको चैनपुरमा संपन्न भेलाले नेकपा (एमाले) का जुना जागीको अध्यक्षतामा १३ सदस्यीय जिल्ला समितिको गठन गरेको छ । मानव अधिकार मंच बझाङकी अध्यक्ष सुशिला चन्दको सभापतित्वमा संपन्न उक्त भेलामा विभिन्न राजनीतिक दलका प्रतिनिधि, पत्रकार र सरकारी कार्यालयमा प्रमुखहरु गरी २२ जनाको उत्साहपूर्ण उपस्थिति रहेको थियो । भेलामा नेपाली महिलाका समस्याहरुको समाधानका लागि उनीहरुको साझा संजाल गठनको आवश्यकतामा जोड दिदै आ-आफ्नो पार्टीका धारणा राख्ने अतिथि वक्ताहरुमा नेपाल महिला संघकी प्रतिनिधि गोकुल देवी सिंह, अनेमसंघकी जिल्ला अध्यक्ष पाउसरा थापा, नेकपा (माले) का धर्मराज रसाइली, संयुक्त वाममोर्चाका विक्रम मडेल, एमालेका

जिल्ला सचिव अर्जुन बहादुर थापा, गैसस महासंघ नेपालका प्रतिनिधि प्रभाक्ष्मी वजाल र महिला अधिकार मंचकी सचिव राधा खत्री हुनुहुन्थ्यो । महिला लोकतान्त्रिक संजाला परियोजनाका प्रतिनिधिहरु मान बहादुर कुँवर र करण पन्तले कार्यक्रम संचालन, स्वागत मन्तव्य तथा परियोजनाको विधान र कार्यविधिका बारेमा प्रकाश पार्नुभएको उक्त भेलाको अन्तमा एमाले जि.क. सचिव अर्जुन बहादुर थापाले संजालका नव निर्वाचित पदाधिकारीहरुलाई रातो टीका लगाएर बधाइ दिनुभएको थियो ।

œf/f

२०६४ बैशाख ६ गते अर्घाखाँची जिल्लामा बसेको विभिन्न ४ राजनीतिक दलका नेतृहरुको संयुक्त बैठकले महिला लोकतान्त्रिक संजाल परियोजनाको जिल्ला समिति गठन गरेको छ । नेकपा एमालेकी जालपा भुपालको अध्यक्षतामा बसेको उक्त बैठकले गठन गरेको संजालमा १० जना पदाधिकारीहरु रहनुभएको छ ।

कार्यक्रममा नेकपा (एकीकृत) की केन्द्रीय सदस्य र लुम्बिनी/राप्ती अंचल इन्चार्ज तथा यस परियोजनाकी संचालक सदस्य यमुना भुपाल विशेष अतिथिको रूपमा उपस्थित हुनुहुन्थ्यो । आफ्नो मन्तव्यको क्रममा उहाँले जिल्ला स्तरमा यस्ता संजालहरु देशव्यापी रूपमा गठन र प्रभावकारी रूपमा संचालन गरेर मात्र महिला सशक्तिकरणको नारालाई व्यवहारमा उतार्न सकिनेमा जोड दिनुभयो ।

उक्त संजाल गठन भेलाको सहजीकरण महिला लोकतान्त्रिक संजाल परियोजना पश्चिमाञ्चल क्षेत्रका सामाजिक परिचालन अधिकृत अर्जुन शाहीले गर्नुभएको थियो ।

uND

गुल्मी जिल्लामा २०६३ फागुन २३ गते बसेको विभिन्न राजनीतिक दलका नेतृहरुको संयुक्त बैठकले महिला लोकतान्त्रिक संजाल जिल्ला समितिको गठन गरेको छ । राजनीतिमा महिला सहभागिता बढाउनु प्रमुख उद्देश्य सहित गठन भएको यस संजालको जिल्ला अध्यक्षमा नेपाली कांग्रेसकी विष्णु कुमारी सापकोटा चुनिनुभएको छ र पदाधिकारीहरुको संख्या १८ रहेको छ ।

बैठकमा विभिन्न वक्ताहरुले आफ्ना धारणाहरु राख्ने क्रममा नेकपा (एमाले) की नेतृ ललिता गौतमले आफू सहित जिल्लामा क्रियाशील राजनैतिक दलका नेतृहरुले २ वर्ष अघि देखी यस्तो सञ्जाल गठन गर्ने सोच बनाएकोमा पुनर्जागरण समाज नेपालले पहल गरी त्यसलाई मूर्त रूप प्रदान गरिदिएकोमा जिल्लाका समस्त महिला नेतृहरुका तर्फबाट आभार व्यक्त गर्नुभयो ।

यसै गरी यस संजालको अध्यक्षमा निर्वाचित विष्णु कुमारी सापकोटाले आफ्नो प्रतिबद्धता मन्तव्य व्यक्त गर्ने क्रममा राष्ट्रिय राजनीतिमा आएका समस्याहरुलाई सबै राजनीतिक दलका महिलाहरु एक जुट भएर हल गर्न सहयोग पुऱ्याउने र महिलाका साझा सवालहरुमा साझा प्रयत्नमा जोड दिने विश्वास दिलाउनुभयो । अन्य वक्ताहरुले पनि नेपाली महिलाका समस्याहरुमा संजालको माध्यमबाट सामुहिक पहल गर्न सकिनेमा धेरै सहयोग हुनसक्ने विचार व्यक्त गर्नुभयो । संजाल गठनका लागि आयोजित सो भेलाको सहजीकरण महिला लोकतान्त्रिक संजाल परियोजना पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालयका सामाजिक परिचालन अधिकृत अर्जुन शाहीले गर्नुभएको थियो ।

bhiv

दैलेख जिल्लामा महिला लोकतान्त्रिक संजाल गठनका लागि २०६४ बैशाख १५ गते सर्वदलीय भेला

संपन्न भयो । भेलामा जिल्लामा क्रियाशील पार्टी प्रमुख २ जना, पार्टी प्रतिनिधि ४ जना र ६ पार्टीका महिला नेतृ समेत गरी ३१ जनाको उपस्थिति रहेको थियो । भेलाका सहभागी वक्ताहरुले महिला लोकतान्त्रिक सञ्जाल कार्यक्रम समयसान्दर्भिक भएकोले यसलाई जिल्लामा मात्र नभई गाउँ स्तरसम्म विस्तार गर्नुपर्ने आवश्यकतामा जोड दिदै संजालले संविधानसभाको निर्वाचनका बारेमा जनचेतना जगाउन गाउँ अभियान कार्यक्रम संचालन गर्न सुरुवात दिनुभएको थियो ।

सञ्जालको नामकरण गर्ने सन्दर्भमा लोकतान्त्रिक गणतन्त्र संजाल र लोकतान्त्रिक संजाल मध्य कुन नाम राम्रो हुन्छ भन्ने विषयमा रमाइलो छलफल पछि ५ राजनीतिक पार्टीको सर्वसम्मतीबाट **महिला पूर्ण लोकतान्त्रिक सञ्जाल** राख्ने निर्णय भएको थियो । नेकपा (माओवादी) का प्रतिनिधिहरुले तत्कालका लागि सञ्जाल नरहे पनि आफ्नो तर्फबाट जुनसुकै समयमा आवश्यक सहयोग गर्न सकिने बताउनुभएको थियो ।

नवगठित सञ्जालमा एमाले, नेका, नेका (प्रजातान्त्रिक) र राष्ट्रिय जनमोर्चाका बाट ३/३ जना र नेकमिपाबाट अरु पछि थप हुनेगरी हाललाई एक जना प्रतिनिधि समावेश रहने गरी नेकपा (एमाले) की सावित्री मल्लको अध्यक्षतामा १३ सदस्यीय जिल्ला समितिको चयन गरियो ।

7G]xL

बैशाख १० गते भैरहवामा बसेको सातवटा राजनीतिक दलका महिला नेतृहरुको बैठकले नेकपा (एमाले) की पुष्पाञ्जली उपाध्यायको अध्यक्षतामा १५ सदस्यीय 'महिला लोकतान्त्रिक सञ्जाल' गठन गरेको छ ।

नवगठित सञ्जालको उपाध्यक्षमा नेपाली कांग्रेसकी रमा अर्याल, सचिवमा नेपाली कांग्रेस (प्रजातान्त्रिक) की गंगा शाही, कोषाध्यक्षमा नेकपा (एकीकृत) की कमला गौतम, सह सचिवमा राष्ट्रिय जनमोर्चाकी वसन्ता खड्का रहनुभएको छ । यसै गरी सञ्जालका सदस्यहरुमा नेपाली कांग्रेसका मीना भण्डारी र गंगा राना, नेकपा (एमाले) का जानकी न्यौपाने र जागेश्वरी चौधरी, जनमोर्चा नेपालका चन्द्रकला रसाइली र निर्मला जि.सी., नेपाली कांग्रेस (प्रजातान्त्रिक) की कल्पना भुर्तेल, नेपाल सद्भावना पार्टी (आनन्दीदेवी) की नुरजा खाँ, राष्ट्रिय जनमोर्चाकी धनरुपा वि.क. र नेकपा (एकीकृत) की सीता भुपाल रहनुभएको छ ।

kikf

यसै गरी पाल्पाको तानसेनमा बैशाख ११ गते बसेको पाँचवटा राजनीतिक दलका महिला नेतृहरुको बैठकले नेपाली कांग्रेसकी गंगा पौड्यालको अध्यक्षतामा १५ सदस्यीय 'महिला लोकतान्त्रिक सञ्जाल' गठन गरेको छ । सञ्जालको उपाध्यक्षमा नेकपा (एमाले) की भुमा विक, सचिवमा नेकपा (एमाले) कै सुनिता शर्मा, सहसचिवमा नेपाली कांग्रेसकी सुशिला रेग्मी, कोषाध्यक्षमा जनमोर्चा नेपालकी मीरा राना रहनुभएको छ । यसै गरी सञ्जालका सदस्यहरुमा नेपाली कांग्रेसकी रुपा वि.क., नेकपा (एमाले) की लक्ष्मी पाठक, जनमोर्चा नेपालकी पवित्रा सारु, राष्ट्रिय जनमोर्चाकी दिल कुमारी पौडेल र बबिता पौडेल रहनुभएको छ । नेपाली कांग्रेस (प्रजातान्त्रिक) र नेकपा (माओवादी) बाट सदस्य तोक्न बाँकी रहेको छ ।

भैरहवा र पाल्पा दुवै स्थानका उल्लेखित बैठकहरुमा महिला लोकतान्त्रिक परियोजनाकी पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय संयोजक एकमाया थापा, सामाजिक परिचालन अधिकृत अर्जुन कुमार शाही, कार्यालय सहायक सुशिल गैरे र केन्द्रीय कार्यालयका तालीम संयोजक पुस्कर पोखरेलको उपस्थिति रहेको थियो ।

k|ult /fd|f 5t/æm}w| /}ug{ af'5L5 -o1jqndzfxL

-a|nfotLbft[lgsfo
8L=Hm=cfO(8L, l-j;sf
P=8L=L, ci6}lndsf
ch P8 / gjl {sf
b'tcfj;âf/f ;+o'Qm
gkdf k|j1w{t tyf
O{=P;=kL=âf/f

Aca:yfkg ul/Psf clwsf/, k|hftGq /
;dfj]zLs/Ofsf if -cf/-8L=cfO(=Hm= sf
;+of]hsx'g'xG o1jqndzfxL . hf]sf]6
h:tcf] ljs6 lhNndf hGd] / lZIfOf,
kgsf]/tfx'b) ljlGg /fli6<oGt/fli6<o
u};;x;sf] dkt'j'k'0f{ lhd] jf/Ldf /x]/
cf&ngf k|lthk|bzgub}{dfg&sf#;jlf{o
zfxLs;/n, d|xgT/dlb'efiflAdQm'jsf]
gkdf lrlgg'x'G5 . cf/=8L=cfO(=Hm=
kl/of]hgfsf sfkx;sf] lg/LifOf e|dofsf]
qmddf pxf" @)^# r}q @&-#) df
gjn/f;Lsf] u)8fsf]6df cfdf] lht dlnf
nf]stfLqskl/of]hgfsf] g]dfl;sk|ult
;dliff tyf of]hgfu]i7ldf ;xflx'g'efsf]
lydf] . k|:t't5Mqmcj;/kf/Lk'ghf{u/Of
;Gb}zsf] ;Dkfog d08nsf 8f= afnrGb|
ld;-uul/Psf] 5f]6f] s'/fsfgL
cf/-8L=cfO(=Hm=s] xf] /o;n] s:tf
sfo{qndzfxL ;xfluk'xof]5<

अधिकार, प्रजातन्त्र र समावेशीकरणको क्षेत्रमा सहयोग पुऱ्याउने कोषलाई छोटकरीमा आर.डी.आई.एफ. (Rights, Democracy and Inclusion Fund) नाम दिइएको हो । नामबाटै पनि यसका धेरै कुराहरू प्रष्ट हुन्छन् । नेपालमा प्रजातन्त्र पुनस्थापना पछि देखिएका नयाँ खाले चुनौतीहरूलाई मध्यनजर राखी यो कोषको स्थापना गरिएको हो । यसले राजनीतिक दल र तिनका भातृ संगठनहरूमा प्रजातान्त्रिक अभ्यास, संस्थागत सुधार तथा समावेशीकरणको पक्षलाई जोड दिन्छ । आर.डी.आई.एफ.मा बेलायती अन्तराष्ट्रिय सहयोग नियोग (डी.एफ.आई.डी.) सहित एस.डी.सी., अज एड र नर्वेकी दुतावास समेत ४ वटा निकायहरूबाट पनि सहयोग जुटाइएको छ ।

© o;n] cfk'ngf] p2]Zocg'jk ;fem]bf/L
u]sf sfo{qndz; s/Lcl3 a9/x]sf
5g/ tL sfo{qndz; aLr ;dGjosf]
;efjgfs:tf] /x]sf] 5<

सन २००६ मा स्थापना भएको यस कोषले अरु गैससहरूसंग पनि साभेदारी गरेर काम

गरिरहेको छ । विशेष गरेर समाजमा पछाडि परेका महिलाहरूको सामाजिक, राजनीतिक समावेशीकरणमा यसले जोड दिएको छ । यस अन्तर्गत महिलाका लागि चार वटा र दलितका लागि दुई वटा परियोजनाहरू संचालन भइरहेका छन् । यसैगरी कानूनको शासन, संविधान सभा संबन्धी जनचेतना कार्यक्रम जस्ता पक्षहरूमा पनि यसले लगानी गरेको छ । यी विभिन्न कार्यक्रमहरू बीच समन्वय र एकले अर्कोलाई सहयोग पुऱ्याउन सकिने ठाउहरू थुप्रै रहेका छन् । हामीले परियोजना दस्तावेजमै पनि यस्तो समन्वयको पक्षलाई समावेश गर्न लगाएका छौं । परियोजनाहरूका भौगोलिक र अन्य विधागत कार्य क्षेत्रहरूमा 'डुप्लिकेशन' रोक्न र समन्वय बढाउन हामीले जोड दिने गरेका छौं । यो काम त्रैमासिक रूपमा आयोजना हुने साभ्ता बैठक मार्फत सुनिश्चित गरिन्छ । यसमा सबै साभ्तेदार गैससहरू प्रतिबद्ध रहदै आएका छन् ।

d'n'ssf] jt{dfg ;Gb}df dlnf
nf]stfLqskl/of]hgfsf] ;hfn-8n'-8L-Pg- lsg
dkt'j'k'0f{ 7flgdf] /cf/-8L=cfO(=Hm
o;df ;xflx'g'k'Ubf] <

समावेशीकरणको आवश्यकता नेपालको वर्तमान अवस्थामा सबैले स्वीकार गरेको साभ्ता सवाल हो । त्यसमाथि जनसंख्याको ५१ प्रतिशत ओगटेका महिलालाई हरेक क्षेत्रमा उचित ढंगले समावेशीकरण गर्न सकिएन भने त्यो रिक्तताले मुलुकको समग्र विकासमा पार्ने असरलाई ध्यान दिएर नै यस्ता परियोजनाहरूलाई जोड दिइएको हो । राजनीतिक समावेशीकरण बाटै यो काम शुरु गरिनुपर्छ भन्नेमा नेपालका सबै राजनीतिक दलहरूको पनि साभ्ता सहमति रहेको छ । बाँकी रह्यो, यस्ता परियोजना कस्लाई संचालन गर्न दिने भन्ने सवाल । यसमा संस्थाको पृष्ठभूमी, क्षमता र गठन हुने संजालहरूलाई प्रभावकारी रूपमा परिचालन गर्न सक्ने उसको क्षमताको पक्षलाई मूल्याङ्कन गरेर नै निर्णय लिइएको छ । यसका साथै राजनीतिक रूपले पनि सचेत र प्रष्ट संस्थाको छनोट गर्ने प्रयासको क्रममा पुनर्जागरण समाज नेपालले यो अवसर प्राप्त गरेको हो ।

\$ k'ghf{u/Of ;dfhg]kfm] of] kl/of]hg
;+fingug] {qndzfxL;du]/sf] k|ultnfO
s;/Ld'Nbf'agug' (efsf] 5<

प्रगतिको स्तर राम्रो छ र सुधार गर्ने प्रयासहरू पनि भइरहेको पाइएको छ । तर, बिस्तृत रूपमा केलाएर हेर्दा कतिपय कुराहरू बाँकी नै छ । राजनीतिक महिला नेतृहरूसंग

काम गर्नुपर्ने भएकोले चुनौतीहरू धेरै छन् । पुनर्जागरण समाज नेपालले ती चुनौतीहरूको समाना गरिरहेको अनुमान हामीले गरेका छौं । यस्तो परियोजना संचालन गर्दा राजनीतिक आक्षेपहरू पनि लाग्न सक्छन् । संस्थामा कार्यरत जनशक्तिको नियन्त्रण बाहिरका बन्द, हडताल आदि अवास्थाले पनि कामलाई प्रभावित पार्न सक्छन् । मुलुकको वर्तमान राजनीतिक सन्दर्भमा यी प्रतिकुलताहरूलाई हामीले अवसरको रूपमा परिणत गर्नु पर्छ । ती सबैलाई स्वीकार गरेर प्रतिकुलता भित्रै अनुकुलता खोज्ने बाहेक हामीसंग अर्को बाटो पनि छैन ।

* dlnf nf]stfLqskl/of]hgfsf nflu
toul/Psf] b'O{ jif] {cjlwsf] ;dflk
kl5yk sfo{qndz; ;+fingug] { tyf
clxn] g} klgo; kl/of]hgfnfO{ æm
k|efjsf/L agfpg ljlGg pk-
sfo{qndz;sf] cfjZostf dx;' ;ug{
yflnPsf] 5 . o; jf/]df
cf/-8L=cfO(=Hm=sf] wf/Of]s] 5<

यो प्रश्नलाई दुई भागमा विभाजन गरेर बताउनु उचित होला । पहिलो कुरा, सन्जाल अन्तर्गत जिल्ला जिल्लामा गठन भएका समितिहरूलाई स्थायित्व दिने सवालमा स्थानीय महिला नेतृहरूले पहल गर्नुपर्छ । नत्र यो परियोजना सकिएपछि ती समितिहरू निष्कृय बन्न पुग्छन् । यो काम कतैवाट दबाव दिएर होइन, स्थानीय र स्वतस्फूर्त रूपमा हुनुपर्छ । सबै दलका अगुवा महिलाहरू एक ठाउमा बस्नसक्ने सामुहिक थलो वा मंच भएमा मात्र संबन्धित निकायहरूलाई महिलाहरूको आवाज बढी सुनाउन सकिन्छ भन्ने अनुभव संगाल्ने अवसर उनीहरूलाई दिनुपर्छ । त्यसपछि गाउ गाउसम्म यस्ता संजालहरू निर्माण गर्न महिलाहरू आफै जागरुक हुनेछन् । दोश्रो कुरा, तत्कालका लागि संविधान सभा निर्वाचनको विषय जस्ता केही समसामयिक सवालहरूमा अगुवा महिलाहरूलाई प्रशिक्षण र थप जानकारीको आवश्यकता महसुस भएको छ । यो कामका लागि अलग्गै परियोजना शुरु गर्ने भन्दा पनि विद्यमान संबन्धित परियोजना/कार्यक्रमहरूसंग समन्वय गरेर जानु उचित देखिन्छ । आर.डी.आई.एफ.ले संचालन गरेका महिला अधिकार संबन्धी र संविधान सभा संबन्धी अरु परियोजनासंग समन्वय गरी लाभ लिने प्रयास गर्नु नै अहिलेका लागि उचित विकल्प हुनसक्छ भन्ने मलाई लागेको छ ।

मुलुकको सुन्दर भविष्य निर्माणका खातिर आफ्नो सिंगो जीवनलाई राजनीतिमा अर्पण गरेर होमिने क्रममा सुख र दुःखका विभिन्न अनुभव तथा पदीय जिम्मेवारीहरू संगाल्नु र संहाल्नु स्वाभाविक कुरा हुँदोरहेछ । त्यसै क्रममा मैले दोश्रो ऐतिहासिक जनान्दोलन पछि गठित अन्तरिम सरकारमा नेकपा (एमाले) को प्रतिनिधिको रूपमा महिला, बालबालिका तथा समाजकल्याण मन्त्रालयको नेतृत्व गर्ने अवसर प्राप्त गरेको थिएँ । एउटा राज्यमन्त्रीको हैसियतमा २०६३ ज्येष्ठ ८ गते पछिको करिब ११ महिनाको मेरो कार्यकालमा उक्त मन्त्रालयबाट केही नयाँ र ऐतिहासिक कामहरू शुरू गर्न सकिएकोमा मलाई गौरव महसुस पनि भइरहेको छ । ती मध्ये केही प्रयासहरूलाई यहाँ बुँदागत रूपमा समेट्ने प्रयास गरेको छु ।

s_dlxnf{f} If{qf

१. लैङ्गिक समानता कायम गर्न केही नेपाल ऐन संशोधन २०६३
२. राष्ट्रिय महिला आयोग स्थापना गर्न बनेको ऐन, २०६३
३. महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभावको उन्मूलन गर्ने महासन्धीको इच्छाधिन आलेख (सदनबाट पारित)
४. वेश्यावृत्तिको लागि हुने महिला तथा बालबालिका बेचबिखन नियन्त्रण सम्बन्धी क्षेत्रीय सार्क महासन्धी, २००२
५. १७० जना अस्थायी महिला कर्मचारीको दरबन्दी मन्त्रिपरिषदबाट स्वीकृत गराई जिल्ला जिल्लामा पदपूर्तिको कार्य भइरहेको ।
६. महिला विकास विभाग अन्तर्गतका लामो समय देखि अस्थायी रूपमा कार्यरत महिला कर्मचारीलाई स्थायी गर्न प्रस्तावित निजामती ऐन, संशोधनमा प्रस्ताव राखेको ।
७. लामो समयदेखि सरकारको भारको रूपमा रहेको महिला सीप विकास केन्द्र बन्द गरी सो बजेट ग्रामीण महिलाहरूको सीप अभिवृद्धिमा लगाउने निर्णय गराइएको ।
८. Gender Equality and Empowerment Project १५ जिल्लामा लागू हुने गरी मन्त्रालय र ADB को विचमा संझौता भई कार्यान्वयनमा रहेको र सो Project को लागि आवश्यक दरबन्दी (९० जना) मन्त्रिपरिषदबाट स्वीकृत भइसकेको ।
९. अन्तरपार्टी महिला संजालको लागि अर्थ मन्त्रालयबाट सहमती गराई ६ लाख ३० हजार मन्त्रीपरिषदबाट पास गराई सहयोग गरेको ।
१०. जनआन्दोलन -२ की सहिद सेतु वि.क. को शालिक नेपालगन्जमा बनाउनको लागि मन्त्रिपरिषदबाट प्रस्ताव पारित गरी सहयोग जुटाएको ।
११. अपाङ्ग साहित्यकार भूमक कुमारी घिमिरेलाई जीवनभर निवृत्तभरणको लागि मासिक रु ४५००/- का दरले नियमित दिन मन्त्रिपरिषदबाट प्रस्ताव पास गराएको ।
१२. मानव बेच बखन तथा ओसार पसार नियन्त्रण सम्बन्धी विधयेक, २०६३ सदनमा प्रस्तुत भएको ।
१३. घरेलु हिंसा नियन्त्रण गर्न बनेको विधयेक, २०६३ कानून मन्त्रालयमा सहमतीको लागि पठाइएको ।

dlxnf
afnaflnsf tyf
;dfh sNof0f
dGofnoodf
ePsf s]xLgof"
sfdx;

pldxfcof{n

१४. कार्यस्थलमा हुने यौनजन्य दुर्व्यवहार नियन्त्रण गर्न बनेको विधयेक, २०६३ कानून मन्त्रालयमा सहमतिको लागि पठाइएको ।

v afnaflnsf{f} If{qf

१. बालबालिका सम्बन्धी ऐन २०४२ को कार्यान्वयनका लागि बाल न्याय (कार्यविधि) नियमावली, २०६३ मन्त्रिपरिषदबाट स्वीकृत गराएको ।
२. १५ जिल्लामा २०६३ बाट छुट्टै बाल इजलासको व्यवस्था गरेको ।
३. बालबालिकाको बेचबिखन, बाल वेश्यावृत्ति र अशिल चित्रण विरुद्ध बाल अधिकार महासन्धीको इच्छाधिन आलेख २००० ।
४. शशस्त्र द्वन्द्वमा बालबालिकाको प्रयोग विरुद्ध बाल अधिकार महासन्धीको इच्छाधिन आलेख, २००० ।
५. दक्षिण एशियामा बालकल्याण अभिवृद्धिका लागि क्षेत्रीय व्यवस्था सम्बन्धी सार्क महासन्धि, २००० ।
६. बालबालिका सम्बन्धी १० वर्षे राष्ट्रिय कार्ययोजना मन्त्रिपरिषदबाट स्वीकृत गराएको ।
७. नेपाल सरकारले शशस्त्र सेना र प्रहरीमा १८ वर्ष मुनीका किशोर किशोरीहरूलाई भर्ना गर्न नपाइने घोषणा गरी परराष्ट्र मन्त्रालय मार्फत संयुक्त राष्ट्र संघमा जानकारी पठाइएको ।
८. बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०६३ सदनमा पठाउनको लागि मन्त्रिपरिषदमा प्रस्तावित भएको ।
९. बालक विवेक लुइटेले घटनालाई ध्यानमा राखी भूकुटीमण्डपमा बालबालिका खोजतलास समन्वय केन्द्रको स्थापना गरेको र ३ अंकको निशुल्क फोन नं. १०४ जडान भएको ।

१०. बाल उद्धार कोषको स्थापना गरेको र सबैको सहयोगका लागि आवाहन गर्दै नेपाल इन्भेष्टमेन्ट बैंकमा खाता खोलेको (खाता नं. ०९५२०४०)
११. 1st International Conference on Inter Country Adoption, 2007, March 11-13 काठमाण्डौंमा सम्पन्न भएको ।
१२. ३० वर्ष देखि अन्तर्देशीय धर्मपुत्र र धर्मपुत्री विदेश गई रहेकोमा उपयुक्त शर्त प्रक्रियाको अभावमा भएको अनियमितता रोक्न नयाँ शर्त प्रक्रियाको तर्जुमा गरी मन्त्रिपरिषदमा स्वीकृतिको लागि प्रस्तावित गरेको ।
१३. केन्द्रीय बालकल्याण समितिको लागि भवन उपलब्ध गराएको ।
१४. बाल उद्धार कोषको लागि मन्त्रिपरिषदबाट निर्णय गराई रु. १० लाख उपलब्ध गराएको ।
१५. समाज कल्याण परिषदको तर्फबाट रु २ लाख मन्त्रिपरिषदबाट प्रस्ताव पारित गराई बाल उद्धार कोषको लागि उपलब्ध गराएको ।

u df{tf{f} If{qf

१. अपाङ्गको परिभाषा, वर्गीकरण (Policy Document), २०६३ मन्त्रिपरिषदबाट स्वीकृत भएको ।
२. अपाङ्ग सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति र कार्ययोजना, २०६३ स्वीकृत भएको ।
३. अपाङ्ग आयोग गठन प्रक्रिया अगाडि बढाइएको ।
४. अपाङ्ग अधिकार सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धि, २००७ लाई पारित गर्ने प्रक्रिया शुरू भएको ।
५. अपाङ्ग संरक्षण ऐन, २०३९ लाई संशोधन गर्ने मस्यौदा कार्यदल गठन गरी काम अधि बढाइएको ।

3 Hb{i7gfu/sf{f} If{qf

१. ज्येष्ठ नागरिक सम्बन्धी ऐन, २०६३ पारित भएको ।
२. ज्येष्ठ नागरिक स्वास्थ्य उपचार कार्यक्रम ५२ जिल्लामा शुरू गरेको र थपको लागि कारवाही अधि बढाइएको ।
३. ज्येष्ठ नागरिक ऐन, २०६३ को कार्यान्वयनको लागि नियमावली तयारी गर्न कार्यदल गठन गरेको ।
४. वृद्धाश्रम जिर्णोदारका लागि रु १० लाख उपलब्ध गराउन मन्त्रिपरिषदबाट निर्णय गराएको ।

a cfb

१. मुक्ति समाजको लागि अर्थ मन्त्रालयबाट सहमती लिई मन्त्रिपरिषदबाट निर्णय गराएर रु ४ लाख सहयोग जुटाएको ।
२. स्थानीय विकास मन्त्रालयसंग समन्वय गरी गा.वि.स मा जाने रु ५ लाख मध्ये १ लाख ५० हजार महिला, बालबालिका, दलित, जनजाती र अपाङ्गको लागि छुट्ट्याउन लगाएको ।
३. संघ संस्था ऐन, २०६३ को मस्यौदा तयार भई छलफलमा रहेको ।
४. समाज कल्याण परिषदको क्षेत्रीय कार्यालयहरू स्थापना गरिएको ।

dlxnf Pstfsf nflu nf] stflGqs ; Ghfn

पश्चिम तराइमा नाम कहलाएका हरि जिम्दरले आफ्नो जमीन संगै जोडिएको सार्वजनिक पर्ती जग्गामा हुर्केका आफ्ना रुखहरूलाई पनि आफ्नै बपौती ठान्दै आएका थिए । सार्वजनिक जग्गामा हुर्केका आफू भए पनि गाँउलेहरूले चाख्न पाउदैन थिए । आफू लटरम्म पाकेको सिजनको एक दिन थियो । सोही बाटो हुँदै स्कूल पढेर फर्केका पाँच जना लक्का केटाहरू उक्त सार्वजनिक जमीनमा भुलेको रुखका आफू भर्ना थाले । हरि जिम्दरलाई यो सैह्य हुने कुरा भएन तर सबैलाई एकैपल्ट तहलाउन सकिने स्थिति पनि थिएन । हरि जिम्दरले फरक जातका उनीहरू बीच फुट गराएर एक एक गरी तह लगाउने जुक्ति निकाले । स्कूले केटाहरू त्यही गाँउका बाहुन, क्षेत्री, ठकुरी, कामी र मगरका छोराहरू थिए ।

उनले पहिले कामी केटोलाई पिट्दै हर्कान थाले “यिनी बाबुहरू त मेरो घरकै मान्छे भए, उनी मेरो पण्डितको छोरा, उनी गाँउको काजी, उनी राजा बाबु साहेबको छोरा, उनी मगर नानी नै भै हाले, तँ डुमले किन आफू टिपिस” ? बाँकी चार जना केटाहरू जिम्दरको कुटाइबाट बचेकोमा मख्ख थिए ।

त्यसपछि जिम्दर बुढाले विस्तारै मगर केटालाई तानेर लठ्ठीले पिट्दै भने - “बाहुन चुलेको विरालो भैहाले, यिनी क्षेत्री र ठकुरी बाबु त मेरो पुरानो मित्र घरको, मैले खानु र यिनले खानुमा केही फरक छैन, तँ लिंडोले किन रुखको आफू टिपिस ? उसले पनि डरले आफू खन्यायो र बाँकी साथीले केही नबोली बसेकोमा दुःख मनाउ गर्‍यो । हूनत उसले पनि कामीलाई पिट्दा सहयोग गरेको थिएन । उसले आँसु बगाउनु सिवाय अरु केही उपाय रहेन ।

अनि जिम्दर बुढाले क्षेत्री केटालाई ढाडमा दुई कोरा बजाउदै भने- “बाहुन केटो मेरो पुरे त भैहाले, ठकुरी बाबु साहेब मान्नु पर्ने मान्छे हुन् । हामी उनीहरूको घरमा गएर खाए हुन्छ । उनीहरू हाम्रो घरमा आएर खाए पनि हुन्छ, किन तँ खसले मेरो आफू टिपिस ?” विचरा क्षेत्री केटाले पनि टिपेको आफू भुईमा घोप्ट्यायो र डरले भुईमा थचक्क बस्यो । क्षेत्री केटोलाई पिट्दा कामी र

dfgafb'/s''y/

मगरलाई मनमनै ठिक भयो भन्ने लागेको थियो । किनकी पहिला दुई जनालाई पिट्दा क्षेत्रीले कुनै प्रतिकार गरेन । हरि जिम्दरले त्यसपछि ठकुरी केटोलाई वेतको छडीले सोढ्याउदै हकारे- ‘ उहाँ त हाम्रो पुर्खाले पूज्दै आएको पण्डितका छोरा हुन् । उहाँको थुके पवित्र हुन्छ भन्छन् । मेरो आफूमा नजर लगाई दिएर शुद्ध पारीदिनुभएको छ । तँ कुसुण्डोलाई जिम्दरको वगैचामा पस्ने आँट कसरी आयो ? विचरो ठकुरी केटो छडीको पीडाले भुईमा लड्न पुग्यो ।

यसप्रकार सबैलाई एक एक गरी जिम्दरले तह लगाउदै छ भन्ने कुरा बाहुन केटाले बुझ्यो र टिपेका आफू त्यही छोडेर सुईकुच्चा ठोक्यो । उसलाई पनि हर्कादै जिम्दर बम्के - “पख काठा, तँ पनि स्कूल जाँदा यही बाटो त हिडलास्”

केही वर्ष अगाडी एकजना मित्रले आफ्नो लेखमा उल्लेख गर्नुभएको यस कथालाई म यतिबेला महिला लोकतान्त्रिक सन्जालको आवश्यकतासंग जोड्न गइरहेको छु । यी र यस्तै प्रकृतिका घटनाहरू बेला बेलामा हाम्रो वरीपरी प्रत्यक्ष सुन्न र देख्न पाइन्छ । वर्तमान राजनीतिक गठबन्धनमा यस्ता घटना प्रायः दोहोरिन्छन् ।

आर्थिक, राजनीतिक, साँस्कृतिक तथा सामाजिक रूपमा आफ्नो जीवन र विवेक माथिको नियन्त्रण गुमाएर उपेक्षित एवं सिमान्तकृत हुन पुगेका हाम्रा नेपाली महिला दिदीबहिनीहरू सदियौं देखि विभिन्न वहानामा हरि जिम्दरहरूको चोट खप्न बाध्य छन् । चाहे त्यो राजनीतिक गठबन्धनमा होस्, चाहे आफ्नै पार्टीमा, परिवार र समाजमा किन नहोस् । हरि जिम्दर पुरुष प्रवृत्तिले महिलाहरूलाई जहिले पनि विभिन्न वहानामा टुक्याएर कमजोर र असक्षम बनाएको छ । यसप्रति नेपाली महिला समयमै सचेत भै एकताबद्ध नहुने हो भने महिलाहरूले उठाएका मुद्दाहरू ओभरलेमा पर्ने निश्चित छ ।

दक्षिण एसिया क्षेत्रमा राजनीतिमा महिला सहभागिता हेर्ने हो भने आम महिलाहरूको राजनीतिक सहभागिता हालसम्म १० प्रतिशतभन्दा माथी उठ्न सकेको छैन । नेपालमा त आम

महिलाहरूको राजनीतिक सहभागिता ८ प्रतिशतभन्दा कम छ । त्यसैगरी पार्टीहरूको स्थानीय तह देखि केन्द्रीय तहसम्म महिलाहरूको सम्मानजनक सहभागिता तथा समावेशीकरण हुन सकेको छैन । यद्यपी संसदले ३३ प्रतिशत महिला सहभागिताका लागि नीतिगत निर्णय गरेको छ तर त्यसको पूर्ण कार्यान्वयन भएको छैन । कार्यान्वयन नभएको कुरा अन्तरिम सरकार गठनबाट पनि प्रष्ट भएको छ । ५१ प्रतिशत जनसंख्या भएका महिलालाई समानुपातिक रूपले सहभागी गराउने कि ३३ प्रतिशतको रूपमा भन्ने विषयमा पार्टीहरूको धारणा अझै स्पष्ट छैन । अहिलेसम्म नेपालमा भएका हरेक आन्दोलनमा महिलाहरूको उल्लेख्य सहभागिता, सक्रियता र बलिदानीपूर्ण योगदान रहँदै आएको प्रष्ट छ । तर पनि पार्टी देखि सरकारका हरेक तहमा हरि जिम्दर प्रवृत्तीको नै बोलवाला छ, किन ?

यस्का साथै महिलाहरूको साभा मुद्दालाई सामाजिकीकरण गर्न सकिएको छैन । अधिकांश महिलाहरूले यस्ता खाले समस्याको समाधान गर्नु पर्छ भन्ने कुरा महसुस गर्दछन् । विद्यमान विभेद र परिस्थितिलाई सह्यै बस्नु हुँदैन भन्ने पनि जान्दछन् । तर पनि सोचे र चाहे अनुसारको उपलब्धि हासिल हुन सकेको छैन । आखिर किन यस्तो भैरहेको छ र यसबाट कसरी विकास पाउन सकिन्छ ?

हरेक मानिस भित्र शक्ति, विवेक र विकसित हुन सक्ने दृष्टिकोण र क्षमता हुन्छ । त्यसका लागि बातावरण र अवसरको जरूरत पर्दछ । काम पाए काजी जो पनि हुन सक्छ भने भै महिलाहरूको क्षमता विकास, राजनीतिक सशक्तिकरण र समावेशीकरणका लागि राज्य, सरकार एवं पार्टीहरूले महिलालाई सबै क्षेत्र र तहमा अनिवार्य सहभागिताको लागि अवसर प्रदान गर्नु पर्दछ । यस्का लागि महिलाहरू र महिलाका पक्षमा काम गर्ने संघ संस्थाहरू बीच कार्यगत एकताको खाँचो छ । जबसम्म महिलाहरू र महिलाका पक्षमा काम गर्नेहरू बीच कार्यगत एकता हुँदैन तबसम्म महिला मुक्तिको आन्दोलनले पूर्णता पाउन सक्दैन । आजको आवश्यकता महिलाहरूको साभा मुद्दा समाधानको लागि साभा थलोको पहिचान गरी काम गर्नु नै हो । तसर्थ, सबै राजनीतिक पार्टीमा आवद्ध र अन्य क्षेत्रमा क्रियाशील महिला दिदीबहिनीहरूले हरेक क्षेत्रमा महिलाको समानुपातिक प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गर्न एक जुट हुनैपर्छ । यसका लागि महिला लोकतान्त्रिक सन्जाल एक उपयुक्त माध्यम र थलो बन्न सक्ने निश्चित छ ।

-n]vsk'ghf{u/0f ;dfhg}kfn, dlxnf]stflGqs
;Gfnkl/df]ghf, qj/cf.s]nf]stflGqs ;df]hs
xgkx

दलका दिदी बहिनीहरूको लागि मुद्दालाई सम्बन्धित निकायमा दवाव दिन सकिन्छ; कसरी बढी भन्दा बढी महिलाहरू नेतृत्व तहमा पुर्‍याउन सकिन्छ भन्ने कुरामा व्यापक छलफल चलाउने र आएका निचोडको आधारमा प्रभावकारी कार्यक्रम बनाएर अगाडि बढ्ने योजना रहेको छ ।

गणेशमान शर्मा

दलका

दलका दिदी बहिनीहरूको लागि

१. प्रजातान्त्रिक व्यवस्थालाई सुदृढ पार्नको लागि यो संजालले दलित जनजाति मधेसी र उपेक्षित महिलाहरूलाई प्रजातान्त्रिक ढाँचामा रूपान्तरण गर्न र तिनीहरूको आवाज सदनसम्म पुर्‍याउनका लागि राजनीतिमा उनीहरूको बढी भन्दा बढी सहभागिता र नेतृत्व तहमा समेत महिला संख्या बढाउन सबै राजनीतिक दलका महिलाहरूलाई एउटै संजालमा राख्नु नै यसको महत्वपूर्ण पक्ष हो । महिलाहरूलाई पनि राजनीतिमा समान अवसर प्रदान गर्न पार्टीको तल्लो इकाई देखि केन्द्रसम्म महिलाको समावेशीकरण तथा समानुपातिक बृद्धि हुनुपर्छ । महिलाहरूलाई नीति निर्माण तहमा पुर्‍याइए मात्र महिलाको हक हितमा नीति नियमहरू बन्छ, वा बनाउन सकिन्छ भन्ने अपेक्षा सहित महिला दिदी बहिनीहरूको लागि केही गरौं भन्ने अठोट लिएर म यस संजालमा आएको छु ।

२. हालसम्म त गठन मात्रै भएको छ । भावी दिनमा केन्द्रको सहयोगमा यस संजाल मार्फत गाउँगाउँमा गएर दलित, मधेसी र उपेक्षित महिलाका लागि राजनैतिक चेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने र त्यसमार्फत राजनीतिमा महिला सहभागिता बढाउने सोच राखिएको छ । महिलाहरूलाई नेतृत्व तहमा कसरी पुर्‍याउने भन्ने सम्बन्धमा छलफल गरी त्यस अनुसार कार्यक्रम संचालन गर्दै संजाल अगाडि बढ्नेछ ।

३. सर्वप्रथम त आठै राजनैतिक दलले यस संजाललाई सहयोग गर्नुपर्छ । हामीले यस संजाल मार्फत प्रत्येक गाउँस्तरमा राजनैतिक चेतनामूलक कार्यक्रम लगेर महिलाहरूलाई राजनैतिक रूपमा सचेत बनाउनुपर्छ । राजनीतिमा महिला सशक्तिकरण र समावेशीकरण गराउनको लागि संजालले भूमिका खेल्नेछ, भन्ने मलाई ठूलो विश्वास रहेको छ ।

४. माथि भनिएको हरेक क्रियाकलाप गर्न आर्थिक स्रोत र साधनको आवश्यकता पर्छ । संजालले स्रोत जुटाउनको लागि आफैमा प्रवेश शुल्क, ले.वि. सिस्टम राख्ने छ, भने जिल्लाका महिला सम्बन्धी काम गर्ने अरु विभिन्न सरकारी,

५. दलका दिदी बहिनीहरूलाई एउटै मन्चमा बसेर कसरी महिलाको साझा मुद्दालाई लिएर सम्बन्धित निकायमा दवाव दिन सकिन्छ, कसरी बढी भन्दा बढी महिलाहरूलाई नेतृत्व तहमा पुर्‍याउन सकिन्छ भन्ने कुरामा व्यापक छलफल चलाउने र आएका निचोडको आधारमा प्रभावकारी कार्यक्रम बनाएर अगाडि बढ्ने योजना रहेको छ ।

७. हामी सबै दलका दिदी बहिनीहरू एउटै मन्चमा बसेर कसरी महिलाको साझा मुद्दालाई लिएर सम्बन्धित निकायमा दवाव दिन सकिन्छ, कसरी बढी भन्दा बढी महिलाहरूलाई नेतृत्व तहमा पुर्‍याउन सकिन्छ भन्ने कुरामा व्यापक छलफल चलाउने र आएका निचोडको आधारमा प्रभावकारी कार्यक्रम बनाएर अगाडि बढ्ने योजना रहेको छ ।

(प्रस्तोता सरिता ढकाल)

गणेशमान शर्मा

दलका

दलका दिदी बहिनीहरूको लागि

१. भिन्न-भिन्न विचार र पृष्ठभूमिबाट निर्देशित राजनैतिक दलका नेतृहरूलाई एउटै टेबुलमा ल्याउन साझा सवालमा साझा सहमति जुटाएर जान सक्ने वातावरण तयार पार्न विशेष गरी महिलाहरूको पक्षमा वकालत गर्नका निमित्त आ-आफ्नो पार्टीको नीति तथा सिद्धान्त भन्दा माथि उठेर जुन सहकार्यको थालनी गरिएको छ, यो महिला, पार्टी र समाज सबै पक्षका लागि एक महत्वपूर्ण उपलब्धि हो । यस संजालको नामबाट जुन अन्तरपार्टी महिलाहरूको सहकार्य र समझदारीमा जाने शिक्षा तथा संस्कृतिको विकास भैरहेको छ, यसबाट समाजमा महत्वपूर्ण तथा पार्टीका नेतृहरूको वारेमा सकारात्मक सन्देश सम्प्रेषण भइरहेको छ । राजनैतिक पार्टीहरू तथा राज्यका अन्य निकायहरूमा पनि महिलाका सवालहरूलाई शसक्त रूपमा उठाउन र नीति निर्माण गराउन पनि यस संजालको महत्व अपरिहार्य रहेको छ ।

२. यस संजाललाई जिल्लामा मात्रै नभएर गा.वि.स.स्तर सम्म पनि विस्तार गर्ने र संजाललाई संजालको रूपमा मात्र नभएर सम्पूर्ण राजनैतिक महिलाहरूको साझा राजनैतिक मन्चको रूपमा विकास गर्ने तथा महिलाहरूको राजनैतिक अदालतको मान्यता अपनाउदै सम्पूर्ण महिलाका सवालहरूलाई यही मन्चबाट सहजिकरण, न्यूनिकरण गर्नेतर्फ उन्मुख गराउदैछौं ।

३. महिलाको राजनीतिक सशक्तिकरण र सक्षमताका लागि विशेष कार्यक्रम ल्याउन राजनीतिक पार्टीहरूलाई दवाव दिन सकिने अवस्था छ । संजालको सल्लाह, सुझाव

गैरसरकारी निकायसंग पनि समन्वय गर्नेछ । यो कार्य संजालमा आवद्ध सबैको सक्रिय सहभागितामा अधि बढाईनेछ ।

५. मलाई एकदमै खुसी लागेको छ । भर्खरै हुर्कन लागेको लोकतन्त्रलाई सुदृढ बनाउन सबै राजनैतिक दलका महिलाहरूले हातेमालो गरेर अगाडि बढ्नु पर्छ । अहिले यो पार्टी, त्यो पार्टी भन्ने बेला छैन । राजनीतिमा महिला सहभागिता कम भएकोले उनीहरूको सहभागिता बढाउन र महिला विधायकहरूको संख्या बढाउन सबै पार्टीका दिदी बहिनीहरूले आ-आफ्नो ठाँउबाट सक्दो पहल गर्नुपर्दछ ।

६. म दोहोर्‍याएर भन्दै छु, सबै राजनैतिक दलका महिला बीच हातेमालो हुनु भनेको सकारात्मक पक्ष हो । यसमा मलाई अत्यन्तै खुशी लागेको छ । हालसम्मका महिला सम्बन्धी लिखित नीति नियमहरू पनि कार्यान्वयन भएका छैनन् । त्यसलाई हामीले कार्यान्वयन प्रक्रियामा लैजान दवाव दिनु पर्छ । महिला सम्बन्धी सम्पूर्ण विवेधकारी नीति नियमलाई परिवर्तन गरेर समान हक अधिकार सहितको बनाउन हामी पहल गर्नेछौं ।

अथवा दवावबाट कुनै एउटा पार्टीले मात्रै महिला विशेष कार्यक्रम लागु गर्‍यो भने पनि अन्य पार्टीले वाध्य भएर सशक्तिकरणको कार्यक्रम गर्नुपर्छ। यो पनि संञ्जालको उपलब्धि नै हो। त्यसै गरेर पार्टीहरूले महिलाको सहभागिता बृद्धि गर्ने क्रममा महिलाको संख्या थपेर मात्र हुँदैन, त्यस्तो प्रतिनिधित्व समावेशी स्वरूपको पनि हुनुपर्छ। यस्तो काम गर्न पार्टीहरूलाई दवाव दिने र लागु गर्न वाध्य गराउन संजालको तर्फबाट भूमिका खेल्न सकिन्छ।

४. स्थानीय स्रोतहरू पहिचान गर्दैछौं, जस्तो जिल्ला विकास समिति, नगरपालिका, गाउँ विकास समिति र महिला विकास शाखा आदिमा महिलाका लागि जुन बजेट आईरहेको छ, उक्त बजेटलाई हामी संञ्जालबाट संयुक्त रूपमा निकास गर्दै परिचालन गर्ने सोच बनाएका छौं र अन्य दान, चन्दा अनुदानहरू र संञ्जालले रचनात्मक कार्य गरेर प्राप्त भएको रकमहरूबाट नै संञ्जालका काम कारवाही अगाडी बढाउने भएका छौं।

५. आसन्न संविधान सभामा संञ्जालको भूमिका महिला उमेदवारको क्षेत्र सुनिश्चित गर्ने देखि लिएर सम्पूर्ण महिला उमेदवारका प्रतिस्पर्धी महिलालाई नै बनाउने कार्यमा महत्वपूर्ण भूमिका खेल्न सक्दछौं। जहाँसम्म कञ्चनपुर जिल्लाको हकमा भन्नु पर्दा अहिले संविधान सभाको निर्वाचनको मिति सारिएको छ। नयाँ मिति छिटो भन्दा छिटो घोषणा गराउनका लागि हामी महिला लोकतान्त्रिक संञ्जाल, महिला सुरक्षा दवाव समुह, महिला शक्ति केन्द्र लगायतका संगठनहरू संयुक्त रूपमा विरोध र दवाव सृजना गर्ने क्रममा सडकमा ओर्लिने भएका छौं। यसै गरी संविधान सभाको बारेमा जानकारी दिने उद्देश्यले अभियान सन्चालन गर्ने काममा पनि लागिरेहेका छौं। यी सम्पूर्ण कामहरू यस जिल्लामा संञ्जालकै तर्फबाट गरिने भएकाले संविधान सभाका लागि संञ्जालले महत्वपूर्ण भूमिका निभाउने भएको छ।

६. सम्पूर्ण दलका महिला नेतृहरू एकै ठाउँमा समेटिएर सहकार्य गर्न पाउदा एकदमै गर्व लागिरहेको छ। वास्तवमा पहल गरियो भने एक आपसमा इर्ष्यालु भावना बोकेर हिड्ने महिलाहरूलाई पनि आफ्नो पार्टीगत स्वार्थलाई त्यागी सामुहिक रूपमा गोलबद्ध भएर महिलाका साझा सवालमा साझा रूपले जाँदा कार्य गर्न सहज हुदो रहेछ भन्ने विश्वास बढेको छ। आजसम्म आफ्नो पार्टीको समर्थक महिलाको मात्रै वकालत गर्ने गरेको अवस्था थियो भने अब आफ्नो पार्टी मात्र नभएर सम्पूर्ण पार्टीका तथा स्वतन्त्र सामाजिक

महिलाको नेतृत्व गर्ने पाउने अवसर र सम्पूर्ण कञ्चनपुरवासी महिला दिदी बहिनीको पक्षमा वकालत गर्न पाउदा एकदमै खुशि लागिरहेको छ।

७. साझा मुद्दाहरूमा साझा सहमति जुटाएर तथा महिलासित संबन्धित अगाडि आएका मुद्दाप्रति सबै राजनैतिक दलहरूको एउटै धारणा बनाएर जाने प्रयास गर्दैछौं, जसले गर्दा आएका र उठेका मुद्दाहरूलाई प्रभावकारी ढंगले कार्यान्वयन गर्न सजिलो हुनेछ।

(प्रस्तोता लक्ष्मी महारा)

bu{es/v

o{bf

dlxnf{nf}stf{Gs ;-hf, s}nf{L

१. पुनर्जागरण समाज नेपाल महिला लोकतान्त्रीक संञ्जाल कार्यक्रमले राजनीतिक पार्टीमा संलग्न महिलाहरूको राजनीतिक सशक्तिकरण र समावेशीकरणको प्रक्रिया अनुरूप सबै पार्टीहरूको सहमति र सहभागितामा जिल्लास्तरमा संञ्जाल गठन र सोको संस्थागत विकासमा टेवा पुर्‍याउने जुन अवधारणा अगाडि ल्याइयो, यसबाट म प्रभावित भएँ। आठ राजनीतिक पार्टीका महिला नेतृहरूको एकै ठाउँमा बसेर काम गर्ने संस्कारको विकास नभइसकेको स्थितिमा र पार्टीमा आवद्ध महिलाहरूको क्षमता विकास पूर्णरूपमा हुन नसकेको र यसले सहयोग पुर्‍याउन सक्ने र साझा सवालमा साझा रूपमा लाग्दा छिटो समाधान गर्न सकिने भएकोले म यसमा लागेकी हुँ। साथै राजनीतिमा लागेका महिलालाई राजनीतिक पार्टीले सक्षम बनाउन सबै पार्टीहरूले सहयोग गरिरहेको जस्तो मलाई लाग्दैन। यो अभाव पुरा गर्न संञ्जालले महिलालाई राजनीतिक रूपमा अभि सचेत बनाई पार्टी र सरकारमा समानुपातिक सहभागिता र प्रतिनिधित्वको लागि दवाव सृजना गर्न सक्छ भन्ने मलाई विश्वास छ।

२. खासै कार्यक्रम त शुरु गर्न सकिएको छैन, तैपनि संञ्जाल गठन पछि अहिलेसम्म हामीले केही महत्वपूर्ण क्रियाकलापहरू सम्पन्न गरेका छौं। यसरी सम्पन्न क्रियाकलापहरू मध्ये १७औं अन्तराष्ट्रिय श्रमिक दिवस लाई विशप उदाहरणको रूपमा लिन सकिन्छ। पुनर्जागरण समाज नेपाल लगायत महिला विकास कार्यालय, परिवार नियोजन शाखा, महिला सुरक्षा दवाव समुह, महिला पैरवी मन्च, विभिन्न संघ संस्था र सात राजनीतिक

पार्टी र तिनका भातृ निकायहरूसँग सम्पर्क र समन्वय गरी कैलाली जिल्लामा पहिले पटक साझा रूपमा साझा कार्यक्रमका साथ १७औं अन्तराष्ट्रिय श्रमिक दिवस सफलपूर्वक सम्पन्न गरियो। यसका साथै संञ्जालका नौ जना हामी महिला दिदी बहिनीहरूले संञ्जालको कोषको लागि सर्वप्रथम आफै बाट शुरुवात गर्न प्रतिसदस्य रु.१० प्रति महिनाका दरले जम्मा गर्न सुरु गरेका छौं। एकल महिलाले पाउने गरेको भत्ताको लागि जुन उमेर हद तोकिएको छ, तो प्रावधान खारेज गरी जुनसुकै उमेरका एकल महिलाले भत्ता पाउनु पर्छ भन्ने कुरालाई लिएर पार्टीहरूसँग लडिड गरिरहेका छौं, यसका साथै संञ्जाल र अन्य महिला मन्च, जस्तै दवाव समुह, पैरवी मन्च आदिसँग मिलेर महिलाका सवालमा केही काम गर्न सम्पर्क र छलफल गरिरहेका छौं। त्यसै गरी संञ्जालको संस्थागत विकासका लागि आवश्यक सहयोग गर्न प्रमुख जिल्ला अधिकारीज्यू लगायत विभिन्न सघ संस्थाहरूसँग सम्पर्क गरिरहेका छौं र यसमा प्रमुख जिल्ला अधिकारीज्यूले सक्दो सहयोग गर्ने वचन दिनु भएको छ।

३. महिलालाई राजनैतिक रूपमा सक्षम बनाउन, संविधान सभा र यसको चुनाव प्रक्रिया वारे महिला दिदी बहिनी लगायत सम्पूर्ण नागरिकलाई सचेत गर्ने, राज्यको पुनर्संरचना र त्यसमा महिलाको भूमिका वारे छलफल गर्ने जस्ता पक्षमा यसको भूमिका हन्छ। यसका साथै सबै पार्टीमा महिलाको सहभागिताको स्थिति सन्तोषजनक छैन। त्यसकारण संञ्जालले यी सबै सवालमा आफ्नो स्तरमा महिला र उपेक्षितहरूको पक्षमा सहयोगी भूमिका निर्वाह गर्न सक्ने कुरामा विश्वस्त छु। त्यसै गरी पार्टीहरूको स्थानीय तह देखि केन्द्रीय तहसम्म महिलाहरूको सम्मानजनक सहभागिता तथा समावेशीकरण हुन नसकेको अवस्थामा महिला लोकतान्त्रिक संञ्जालले सोको लागि महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्न सक्ने मैले देखेको छु। महिलासँग सम्बन्धित विभिन्न समस्या वारे साझा सहमती बनाउदै सोको समाधानको लागि सम्बन्धित पक्षलाई दवाव दिन र महिलाहरूको दबिएर रहेको क्षमता र श्रृजनशिलता प्रस्फुटन गर्ने वातावरणको शुरुवात गरी महिला सशक्तिकरणमा महिला लोकतान्त्रिक संञ्जालले महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्न सक्ने कुरामा दुई मत छैन।

४. मैले यसैसन्दर्भमा केही कुरा माथी पनि उल्लेख गरी सकें। स्रोतको वारे भन्नु पर्दा, १७औं अन्तराष्ट्रिय श्रमिक महिला दिवसका अवसरमा

हामीले पुनर्जागरण समाज नेपाल महिला लोकतान्त्रीक संञ्जाल कार्यक्रम अन्तरियाबाट रु ५०००/-, महिला विकास कार्यालय परिवार नियोजन शाखा र जिफन्टबाट केही आर्थिक स्रोत प्राप्त गरी कार्यक्रम सम्पन्न गर्‍यौ। सोही कार्यक्रममा हामीले विभिन्न पार्टीका मानवीय, भौतिक र सामाजीक स्रोत पनि प्रयोग गर्‍यौ। सन्जालको कोष शुरुवातको लागि हामी आफैले पनि लेबिको रूपमा मासिक रकम जम्मा गरिरहेका छौ। मेरो विचारमा महिलाहरूलाई राजनैतिक रूपमा पछाडि पार्ने धेरै कारणहरू मध्ये आर्थिक समस्या पनि एक जटिल समस्याका रूपमा रहेको छ। सन्जालमा महिलाहरूको मात्र संलग्नता भएको र महिलाहरू आर्थिक रूपमा सवल नभएका कारण सोचे अनुरूप संञ्जालको गतिविधि अगाडि वढाउन सकिएको छैन। जिल्लामा संञ्जालको गतिविधि अगाडी वढाउन आर्थिक सहयोगको खाँचो हामीले महशुस गरेका छौ। यसका लागि पुनर्जागरण समाज नेपाल महिला लोकतान्त्रीक संञ्जाल कार्यक्रमले पनि पहल गर्नुपर्ने आवश्यक छ। र आगामी दिनमा संञ्जालको गतिविधि अगाडी वढाउन जिविस, नगरपालिका, महिला विकास कार्यालय र अन्य सामाजिक संघ सस्थासंग स्रोतको लागि पहल गरी महिलाका पक्षमा काम गर्ने सोच हामीमा छ।

५. मुलरूपमा सरकारी तवरबाट महिला सहभागिता ३३% राखिएकोमा त्यसलाई कसरी पूर्णता दिन सकिन्छ, त्यस्मा सबै पार्टीले पनि सकारात्मक सोच बनाई कार्य गर्न पार्टीहरूलाई दबाव दिन सन्जालको महत्वपूर्ण भूमिका हुन सक्छ। साथै सू.प.मा राजनैतिक सक्षमता भएका र पार्टीहरूमा महिलाहरूको सहभागिताको संख्या कम भएकाले महिलालाई सामानुपातिक प्रतिनिधित्वको रूपमा अगाडि वढाउन जरुरी छ, यस्का साथै वन्द सूचि र खुल्ला सुचि निर्वाचन प्रक्रियाबारे बारे बुझाउन आवश्यक छ। यस्का साथै आउदो निर्वाचनमा महिलाहरूको सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने बारे छलफल गर्ने, जस्तो ३३% महिला सहभागिता बारे, संविधान सभा र यसको निर्वाचन प्रक्रियाबारे चेतना अभिवृद्धि गर्ने र महिलाहरूको सहभागिता ३३% मात्र नभएर सो भन्दा बढिको लागि सबै पार्टीहरूलाई दबाव दिने काम गर्न सक्छ र गर्नुपर्छ भन्ने मलाई लाग्दछ।
६. सुरुको अवस्थामा अलि अपठ्यारो भए पनि अहिले आएर सबैले सहयोग गरिरहनु भएको छ। यसमा म धेरै खुशी पनि छु। सबै महिलाहरू राजनीतिक रूपमा सवल नभए पनि साभा सवालमा काम गर्ने कुरामा पार्टीगत कुराले बाधा गर्दैन र त्यसमा सबै महिलाको सामुहिक आवाज र साथ हुन्छ भन्ने कुरा प्रष्ट

भएको छ। सबैले महिलाका साभा सवालमा सहयोग गर्ने प्रतिवद्धता गर्नु भएको छ। समय दिन नसकेकोमा व्यक्तिगत रूपमा दुख लागेको छ र आर्थिक समस्याका कारण पनि हामीले चाहे जति गर्न सकेका छैनौ।

७. महिला सहभागिता बारेको ३३% पूर्णरूपमा लागु हुन्छ भन्ने कुरामा विश्वस्त भई सक्नुपर्ने स्थिति छैन। पार्टीहरूमा महिलाको सहभागिता कम छ। त्यसमा अझ राजनीतिक रूपमा सचेत महिलाको संख्या भन् कम भएकाले पार्टीहरूले महिलालाई ३३% सहभागिताको स्थान प्रदान गर्दैनन् कि भन्ने छ। यस सन्दर्भमा साभा सहमति बनाई पार्टीहरूलाई दबाव दिने र सबै पार्टीहरूले महिलाहरूलाई सोही अनुसार अवसर प्रदान गर्नु पर्दछ, कुरा नै हाम्रो साभा मुद्दा हुनेछ। यसका साथै विभिन्न महिला मन्चहरू संग मिलेर साभा कार्यक्रमको आयोजना गर्ने, अन्तरक्रिया कार्यक्रमका साथै राजनैतिक प्रशिक्षण गर्ने र विभिन्न पार्टीहरूको महिला सशक्तीकरण र समावेशीकरण नीतिको अध्ययन गर्ने हाम्रो योजना छ।

(प्रस्तोता मानवहादुर कुँवर)

hufzfx

dbif

dxnfnf]stf]kps ;hfn, bf

१. यस संजालको प्रमुख उद्देश्य राजनीतिक क्षेत्रमा महिलाहरूको सहभागिता बृद्धि गरी उनीहरूको नेतृत्व क्षमताको विकास गर्नु हो। यो परियोजना कति महत्वपूर्ण छ भन्ने कुरा यसैबाट भल्किन्छ। गाउँमा पिछ्छाडिएर रहेका दिदी बहिनीलाई राजनीतिमा अगाडि ल्याउनु पर्छ भन्ने विचारका कारण पनि म यसमा समावेश भएको हुँ। साथीहरूले अत्यन्तै विश्वासका साथ यसको नेतृत्व गर्ने अवसर मलाई सुम्पनु भएकोमा उहाँहरूप्रति आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु। आगामी दिनहरूमा उनीहरूलाई कसरी माथी लैजाने भन्नेमा नै मेरो ध्यान केन्द्रित रहेको छ। यस संजालको नेतृत्व तहमा रहेर मैले त्यसकै लागि प्रयत्न गर्नेछु।
२. गत वर्ष संपन्न लोकतान्त्रिक आन्दोलनमा महिलाहरूको भूमिका जस्तो शसक्त थियो त्यस्तै गरेर हरेक क्षेत्रमा महिलाको शसक्त सहभागिता बढाउनुपर्छ भन्नेमा हाम्रो जोड रहेको छ। जिल्लाका राजनीतिक दलहरू तथा तिनका भगिनी संगठनहरूमा यही सन्देश पुर्‍याउदै संजाल अगाडी बढ्नेछ भन्नेमा म सबैलाई विश्वास दिलाउन चाहन्छु।
३. यस संजालले प्रत्येक गाउँका इकाई/शाखा संगठनहरूमा महिला सहभागिता बढाउने तथा

शसक्तीकरणका कार्यक्रमहरूमा उनीहरूलाई सहभागी गराएर महत्वपूर्ण भूमिका खेल्नेछ भन्ने मैले विश्वास गरेको छु।

४. पहिलो प्राथमिकता-“हामी आफ्नो खुट्टामा आफै उभिनु पर्छ” भन्ने हो। हामी संजालका सदस्यले नै आफ्नो फोरममा छलफल गरेर निकास निकाल्ने छौ। यसमा हामीलाई शुरुको अवस्थामा चाही दातु निकायको आर्थिक, भौतिक सहयोग चाहिन्छ।
५. संविधान सभाको निर्वाचन महिला अधिकारका लागि आवाज उठाउने र जन अनुमोदन गराउने एउटा ऐतिहासिक अवसर पनि हो। त्यसैले महिलाका सम्पूर्ण कुराहरू नीति निर्माण तहमा लैजानका लागि बढी भन्दा बढी महिला संविधान सभा/सदनमा पठाउनु पर्छ। त्यसको लागि संजालले सकारात्मक भूमिका खेल्नेछ।
६. पार्टीहरू धेरै देखिदै आइएको छ। जसरी सबै पार्टीका महिला विच एकता भएर लोकतन्त्र ल्याउन महत्वपूर्ण भूमिका खेल्न संभव भयो, त्यसैगरी नयाँ नेपालको निर्माणमा पनि हाम्रो हातेमालोले ठूलो भूमिका खेल्नेछ। यसमा मलाई खुसी लागेको छ।
७. महिलाका साभा मुद्दाका बारेमा आवाज उठाउदा जहिले पनि पुरुषको अलिकति हस्तक्षेप हुन खोजेको देखिन्छ। हामीलाई महिला, पुरुष सबैको सहयोग चाहिन्छ। हामी विभिन्न पार्टीका महिला प्रतिनिधिले आ-आफ्नो पार्टीबाट र एउटै साभा फोरम (संजालबाट) समानताको हक लिन र महिला अधिकारका लागि आवाज उठाउने छौ। महिला मुक्तिका लागि हामी नथाकीकन निरन्तर लडिरहनेछौ भन्ने विश्वास दिलाउन चाहन्छु।

(प्रस्तोता सरिता ढकाल)

hfkfe'iffn

dbif

dxnfnf]stf]kps ;hfn, cdf{v'f'f

१. प्रथमतः हामीले पूर्ण लोकतन्त्र प्राप्त गरिसकेका छैनौ। सामन्ती राज्यसत्ता र तिनका अवशेषहरूलाई सुधारने या फेर्ने र नेपाललाई गणतन्त्र बनाउने काम पुरा नभए पूर्ण लोकतन्त्रको आशा नगरे हुन्छ। साथै लोकतन्त्र या गणतन्त्र प्राप्त गरे पनि युगौ देखी महिलाहरूलाई गरिने भेदभाव कुरीति, अन्धविश्वास र काला कानून हटाउन र राज्यको हरेक ठाउँमा महिलाको समान प्रतिनिधित्व गराउन, महिलाहरूलाई नेतृत्व विकास, क्षमता अभिवृद्धि, राजनीतिक अधिकारको लागि ववश पैरवी र असमानता विरुद्ध जनचेतना जगाउनका लागि, अझ भन्नु पर्दा महिलाका साभा सवाल

- उठान गर्नका लागि यो संजालको महत्व रहेको छ ।
- जिल्लामा रहेका सबै राजनीतिक दल अन्य तह र तप्काको साथै दलित उत्पीडित जनजातिका महिलाहरूलाई स्थानीय तहबाट नै संगठित गरी सचेत र सशक्तिकरण बनाउने कार्यमा लाग्नुका साथै महिलाका हकहितका लागि संगठित रूपले सघर्षमा लाग्ने छौं । साथै महिलाका अन्य समस्यामा ध्यान दिदै पेशा व्यवसाय गर्ने काममा समेत प्रोत्साहित गरी अगाडि बढ्ने छौं ।
 - साँच्चै हामीले महिलालाई पुरुष सरह समान हैसियतमा ल्याउने हो भने हामीले सबै खाले महिलालाई नेतृत्व विकास र क्षमता अभिवृद्धिका साथै उच्च शिक्षा हासिल गर्ने गराउनेतिर लाग्नु पर्दछ । शिक्षा नभए राज्यको उच्च तहमा महिलाहरू पुग्न सक्दैनन् । नेतृत्व विकास र क्षमता भएन भने राजनीतिमा हस्तक्षेपकारी भूमिका खेल्न पनि सक्दैनन् । तसर्थ यस महिला लोकतान्त्रिक संजालले ती पिछडिएका महिलाहरूलाई राजनीतिक शसक्तिकरण गर्नुका साथै सबै तह र तप्कामा महिला समावेशीकरणका लागि वहश, पैरवी र जोडदार दवाव दिनेछ । तसर्थ नेपाली महिलाहरूको शसक्तिकरण र समावेशीकरणमा यो संजालको अहम् भूमिका रहनेछ ।
 - आर्थिक ठूलो कुरा होईन, प्रमुख त योजना हो । यदि हामीसंग महिला हकहितका लागि योजना व्यवस्थित र छन भने हामी स्थानीय निकाय, गैरसरकारी संस्थाहरू र सरकारी निकायहरूसंग सहयोग माग गर्न सक्दछौं । साथै हामी आफ्नै संगठन परिचालित गरी विभिन्न योजना बनाएर श्रोतहरूको व्यवस्था गर्ने छौं ।
 - हामी संविधानसभाको महत्व बुझाउन र महिला अधिकार तथा सशक्तिकरणको दस्तावेजको रूपमा नयाँ संविधान निर्माण गराउन सबै दलहरूसँग एकताबद्ध भएर अगाडि बढ्नेछौं ।
 - मलाई लाग्छ राजनीति भनेको एउटा विचार हो, जसले देशलाई एउटा दिशा प्रदान गर्न खोजेको हुन्छ । हरेक दलको आफ्नो गाईड लाईन हुन्छ । पार्टी फरक हुन सक्छ । विचार फरक हुन सक्छ तर महिलाहरूको समस्या सबै दलका महिला नेतृहरूको एउटै हुन्छ । यो कुरा बुझेपछि कुनै अप्ठ्यारो पर्दैन ।
 - सबै दलका नेतृहरूको विचारलाई जोड्दै, मतभिन्नताहरूलाई घटाउँदै साभा उद्देश्य प्राप्त गर्नका लागि साभा सघर्षलाई अधि बढाउनका लागि हामी एक भएर जान एक अर्कालाई प्रेरित गर्नुपर्छ । त्यसैले हामी एक आपसमा समन्वय

गरेर महिला मुक्तिका लागि एक भएर अगाडी बढ्ने छौं ।

(प्रस्तोता अर्जुन शाही)

www.renaissance.org.np

www

www.renaissance.org.np

- नेपालको संसदीय अभ्यासमा महिला सहभागिताको न्यूनताले गर्दा महिलाहरूको सवालमा उठ्नु पर्ने महत्वपूर्ण कुराहरू उठिरहेका छैनन् । निर्णायक समिति र नीति निर्माण समितिहरूमा महिलाको प्रतिनिधित्व १ वा २ जना मात्र हुदां आवाज कम पुग्ने, आफ्नो कुराहरू निर्णयको तहसम्म पु-याउन नसक्ने समस्या छुदैछ । जनआन्दोलन-२ पश्चात ऐन मार्फत सुरक्षित गरिएको ३३ प्रतिशत स्थान पनि हरेक तह तप्कामा कार्यान्वयन नभएको अवस्था छ । यस्तो परिस्थितिमा आफ्नो हक प्राप्त गर्नका लागि सबै दलका महिलाहरू एक ठाँउमा जम्मा भई आवाज बुलन्द गर्न र राजनीतिक सक्रियता गाउँ तह देखी नै सशक्त गराउनका लागि यो संजालको आवश्यकता रहेको छ ।
- यस पाल्या जिल्लाको संर्दभमा भन्नु पर्दा ६ राजनीतिक दलका महिला सर्वप्रथम एक हुनु प-यो । अहिले नेपाली कांग्रेस (प्र) र अनेमसंघ (क्रान्तिकारी) लाई यस संजालमा भित्र आउन आग्रह गर्ने र गठन भएको समितिले पूर्णता पाएपछि जिल्लाको राजनीतिमा महिला सहभागिता कसरी बढी भन्दा बढी बनाउने र उम्मेदवारी दिएको स्थानमा महिलाको जित कसरी सुनिश्चित गर्ने भन्ने कुरामा सबै दलका महिलाहरूमा अर्न्तक्रिया, छलफल चलाउने सोचाइ रहेको छ ।

- नेपाल देश बहुजातीय, बहुभाषी मुलुक भएको र यस देशको भूवोटको धरातल पनि उच्च हिमाली, पहाडी र समथर रहेको छ । तसर्थ, समावेशी नाराले कतै यसलाई विखण्डनमा त लाने हैन भन्ने चिन्ताको विषय पनि छ । जनआन्दोलन-२ को मुद्दा संविधान सभाको निर्वाचन रहेकोले आफ्नो जातजातीका माग राख्दा राख्दै विरोधीहरूले चलखेल गर्न सक्ने हुनाले समावेशीको रूपमा उठेका जातीय समस्यालाई समाधान गर्दै मूल मुद्दा संविधान सभाको चुनावलाई नै बनाउनुपर्दछ । सबै राजनीतिक दलहरूबाट जातजातिका उम्मेदवारहरू समावेशी ढंगले उठाउन यस संजाल मार्फत एकीकृत प्रयास अगाडी बढाएर दलहरूलाई दवाव सिर्जना गर्नुपर्दछ ।
- यस संजालका कार्यकर्ता भनेकै राजनीतिक दलहरूका कार्यकर्ता हुन् । राजनीतिक कार्यकर्ता हिजो देखी अहिले र भोलीसम्म नितान्त स्वमसेवक हुन् । महिलाहरूको स्थिति पितृसत्ताबाट दमित र शोषित छ । ती महिलाहरूलाई सबल र सक्षम बनाउन विभिन्न श्रोत र साधनको जरुरत पर्ने देखिन्छ । तसर्थ आर्थिक श्रोतका लागि विभिन्न संघ संस्थासंग अनुरोध गर्ने, गा.वि.स. र जिल्ला विकास समितिसंग माग गरी महिला हक र हितका लागि विभिन्न तालिम, गोष्ठी र सूचनाप्रवाह गर्ने ।
- जुन दलबाट गएपनि अहिले हुन गैरहेको संविधान सभाको निर्वाचनमा ३३ % महिलाहरू निर्वाचित हुनुपर्दछ । महिलाको सवालमा जुन दलबाट नेतृत्व भएपनि मुद्दा उस्तै हुने भएकोले निर्णय तहमा महिलाको आवाजलाई सशक्त बनाई निर्णायक बनाउन सकिनेछ ।

(प्रस्तोता एकमाया थापा)

g]kfnclw/fhsf ljleGg
lhNhsf /fhgLtsbsf
gtf:gt[tbxsf] lj/0f
;dl]l6sf] 8f0/]S6&sfnfu
;Ds{/fvgx]/\.

k'ghf{u/0f ;dfhg]kfn
;Gb}lssfo
afnsf]6@,eok'/
kf-ag+M!)\$@,sf]Bf]+,g]kfn
kfn]gM))(&!--^#*!
kf]afS;M))(&!--^#*)\$*(
Website : www.renaissance.org.np

xflb{s ;dj]bgf

k'ghf{u/0f ;dfhg]kfnf]K0'7fgl:yt
;f]l]lssfo{sf{ ;j{lt'a'9fy]Ssf]
@^#r}t@@ut] c;f]l]lsgwg
esf]df xfl]cl]Gt} z]sf]s'nesf
5f]+ .o. ;+j]bgzn38Ldf z]s;Gkt
kl/jf/hg]lt xflb{s ;dj]bgf Jom
uf]t+.

k'ghf{u/0f ;dfhg]kfn
kl/jf/

पुनर्जागरण पुनर्जागरण नेपालद्वारा संचालीत महिला लोकतान्त्रिक परियोजना (WDN)को त्रैमासिक समीक्षा तथा योजना गोष्ठी २०६३ चैत्र २७-३० मा नवलपरासीको गैडाकोटमा संपन्न भयो । स्थानीय विजय विकास स्रोत केन्द्र (VDRC) को सभाकक्षमा संपन्न उक्त गोष्ठीमा परियोजना निर्देशक, बोर्ड सदस्य, दातृ निकाय ESP/RDIF का संयोजकहरू, परियोजनाका मिडिया सल्लाहकार, सर्वे संयोजक, तालीम संयोजक, क्षेत्रीय संयोजकहरू, प्रशासनिक तथा लेखाका कर्मचारीहरू, सामाजिक परिचालन अधिकृतहरू र सहायकहरू समेत गरी २१ जनाको सहभागिता रहेको थियो ।

चैत्र २७ गते साँझ र राती अवेसम्म गरेर आइपुग्नुभएका सहभागीहरू २८ गते बिहान विशेष उत्साहका साथ कार्यक्रममा सहभागी हुनुभएको थियो । सहभागीहरूको परिचय कार्यक्रमबाट शुरु भएको उक्त दिनको पहिलो शत्र 'महिला लोकतान्त्रिक परियोजना र सार्वजनिक संचार माध्यम बीचको संबन्ध' विषयमा केन्द्रीत रहेको थियो । वरिष्ठ पत्रकार तथा 'पुनर्जागरण सन्देश'को संपादन मण्डलका सदस्य डा. बालचन्द्र मिश्रले सञ्चालन गर्नुभएको उक्त शत्रमा समाचार लेखनका विस्तृत पक्षहरूको जानकारी, DWN परियोजना र संचार माध्यम बीचको संबन्ध तथा परियोजनाका गतिविधिहरू सित संबन्धित समाचारहरू तयार गर्ने तरिकाका बारेमा विस्तृत छलफल गरिएको थियो ।

त्यसपछिको शत्रमा परियोजनाका क्षेत्रीय संयोजकहरूले उक्त दिनसम्मको कार्य प्रगतिका बारेमा विस्तृत रिपोर्टिङ प्रस्तुत गर्नुभएको थियो । यसरी विभिन्न विकास क्षेत्रको कामको रिपोर्टिङ क्रमशः प्रस्तुत गर्नुहुनेहरूमा मध्यपश्चिमान्चलबाट कृष्णभक्त राई, मानबहादुर कुंवर र तुलसा ओली, पश्चिमान्चलबाट अर्जुनकुमार शाही र सरिता ढकाल, पूर्वाञ्चलबाट उषाकला राई र सानु घिमिरे, सुदुर पश्चिमान्चलबाट लक्ष्मी महारा, पश्चिमान्चलबाट एक माया थापा र मध्यमान्चलबाट इन्दिरा आले हुनुहुन्थ्यो ।

यसप्रकार कामको एकसरो रिपोर्ट प्रस्तुत भइसकेपछि परियोजना निर्देशक वाई.बी. थापाले रिपोर्टको सार खिच्दै कामको दौरानमा देखिएका समस्या तथा जटीलताहरूको समाधानका उपायहरू सहित केन्द्रको तर्फबाट आवश्यक निर्देशन मन्तव्य राख्नुभएको थियो ।

पहिलो दिनको सत्रमा WDN परियोजनाका बोर्ड सदस्य तथा निवर्तमान महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण राज्यमन्त्री उर्मिला अर्यालले

पुनर्जागरण परियोजना

पनि क्षेत्रहरूबाट रिपोर्ट प्रस्तुत गर्ने क्रममा उठाइएका सवालहरू बारे परियोजनाको धारणा र आगामी कार्यदिशाका बारेका प्रष्ट पार्नुभएको थियो ।

उक्त दिनको पछिल्लो शत्रमा दातृ निकायका प्रतिनिधिहरूको प्रस्तुतिलाई समेटिएको थियो । त्यसक्रममा ESP-DFID द्वारा संचालीत अधिकार, प्रजातन्त्र र समावेशीकरण कोष (RDIF) का संयोजक यज्ञविक्रम शाहीले WDN

थियो । परियोजना निर्देशक वाई.बी. थापाले संचालन गर्नुभएको उक्त शत्र जिल्लाहरूमा काम गर्दा देखा परेका व्यक्तिगत तथा संस्थागत समस्याहरूको समाधानका उपायहरू, परियोजनाका स्टाफहरूको कार्यक्षेत्रमा परिमार्जन, कार्य संपादनको आधारमा विभिन्न क्षेत्रको कामको प्रगतिको स्तरगत मूल्याङ्कन (ranking) लगायतका पक्षहरूमा केन्द्रीत रहेको थियो । ESP-RDIF का संयोजकद्वय शाही र राणाको पनि महत्वपूर्ण

परियोजना गाउँका महिलालाई बाखा बाँड्ने वा अचार बनाउने तालीम दिने स्तरको नभएर दलहरूका जिल्लास्तरका नेतृहरूलाई सचेत र सवल बनाउने उद्देश्यले संचालित विशेष कार्यक्रम भएको बताउँदै नेपालको भौगोलिक, जातीय र भाषिक विविधतालाई ख्याल गरी जिल्ला समितिहरूलाई अधिकतम् समावेशी बनाउन सकिने मात्र परियोजनाको लक्ष्य पुरा हुनेमा जोड दिनुभयो । त्यसैगरी, दातृ निकाय ESP-RDIF का अर्का वरिष्ठ कार्यक्रम संयोजक संजय राणाले महत्वपूर्ण राष्ट्रिय नीति निर्माणको तहमा दलहरू बीच साझा धारणा तयार गर्ने जस्ता पक्षहरूमा आफ्नो संस्थाले विशेष चासो राखेको बताउनुभयो ।

भोलिपल्ट चैत्र २९ गतेको पहिलो शत्र अघिल्लो दिनको पुनरावलोकनबाट शुरु भएको

सहभागिता रहेको उक्त दिनको कार्यक्रम विभिन्न विकास क्षेत्रमा अञ्चलस्तरीय गोष्ठीहरू संचालनका लागि आवश्यक तयारी गर्ने पक्षमा केन्द्रीत रहेको थियो ।

गोष्ठीको अन्तिम दिन चैत्र ३० गतेको शत्र अन्चलस्तरीय गोष्ठीको प्रस्तावित योजनालाई अन्तिम रूप दिने, जिल्लाहरूमा यस अघि संपन्न सर्वेहरूको समीक्षा गरिएको थियो ।

गैडाकोट गोष्ठीको विषेश रोचक पक्ष देबघाटको सन्ध्याकालीन भ्रमण रहेको थियो भने अनौपचारिक रूपमा संचालीत अन्ताक्षरी गीति प्रतिष्पर्धाको रौनक पनि बिसर्जनसकनै थियो ।

cfof] hgf kl/ro

a]naf/Lvfg]kfgLcfof]hgf

मोरङ जिल्लाको उत्तरी भेगमा पर्ने र महेन्द्र राजमार्गसंग जोडिएको बेलवारी गा.वि.स. मा विभिन्न जात जातिका गरी करिब ३० हजार मानिसको बसोबास रहेको छ । यस गा.वि.स.का १,२, ३ र ४ नं वडाहरूलाई यस साना शहरी खानेपानी आयोजनाले समेटेको छ । यस आयोजनाले समेटेको क्षेत्रको घर धुरी संख्या करिब २ हजार ६ सय ५३ र जनसंख्या करिब १४ हजार २ सय २० रहेको छ । ४ लाख ५० हजार लिटर क्षमताको ओभर हेड ट्याङ्की र करिब ४२ किलोमिटर पाइप लाइनको काम यस आयोजना अन्तरगत पर्दछ ।

आयोजना संचालन पूर्व यस क्षेत्रमा खानेपानीको समस्या विकराल अवस्थामै थियो । कतिपय ठाउँमा ट्युब वेल नै नगाडिने तथा गाडिएका ट्युब वेलहरू पनि चैत्र

वैशाखको सुख्खा याममा सुक्ने कारणले धेरै टाढाबाट पानी बोकेर ल्याउनुपर्ने बाध्यता रहेको थियो । यस बाहेक गाडिएका ट्युब वेलबाट निकालिने पानी प्रदुषित भएको कारणले उत्पन्न हुने पानीजन्य विभिन्न सरुवा रोगका समस्या पनि भोग्नु परिरहेको थियो ।

यो आयोजना जनस्तरबाट आएको माग अनुरूप नै शुरु गरिएको हो । आयोजना संचालन पूर्व त्यस क्षेत्रका संपूर्ण घर धुरीको आर्थिक सामाजिक सर्वेक्षण गरिएकोले हरेक घर परिवारको स्थितिका बारेमा एकसरो अभिलेख तयार गरिएको छ, जसले भोलीका दिनहरूमा थप कार्यक्रमहरू संचालन गर्न पनि आधारभूमी तयार भएको छ । पुनरर्जागरण समाज नेपालले आफ्नो उद्देश्य अनुसार संचालन गरेका कारभारहरूमा

समुदाय परिचालन, स्वास्थ्य र सरसफाइ सचेतना अभियान, संस्थागत सुदृढीकरण र विस्तृत सामाजिक आर्थिक पार्श्वचित्र तयार गर्दै आएको सन्दर्भमा विविध समस्याहरूलाई चिदै उपभोक्ताहरूलाई एकै साथ परिचालन गरी यस आयोजनालाई सफल रूपमा अधि बढाउन संभव भएको हो । यसैगरी, यस आयोजनासंग संबद्ध अन्य साभेदार निकायहरूको भूमिका आयोजनाको प्रगतिका लागि निकै प्रभावकारी रहेको छ । यस आयोजनाका

कारण सो क्षेत्रमा रोजगारीका थप अवसरहरू सिर्जना भएका छन् भने बजार क्षेत्रको चहलपहलमा पनि वृद्धि भएको छ । सिंगो गाविसको पूर्वाधारको विकासमा यस आयोजनाले महत्वपूर्ण भूमिका र छाप छोड्न सक्ने अवस्था सिर्जना भएको छ ।

आयोजना संचालन गर्न केही कठिनाइहरूको पनि सामना गरिएको थियो । उपभोक्ताहरू वाटै ५ प्रतिशत अग्रिम रकम संकलन गर्न शुरुमा निकै मिहेनत गर्नुपरेको

थियो । आयोजनाको आवश्यकता र स्थानीय समुदायको दायित्वका बारेमा उपभोक्तालाई सचेत बनाउने काम पनि त्यति सहज थिएन । त्यसमाथि राष्ट्रिय राजनीतिमा हुने उतार चढाव र बन्द, हडताल जस्ता समस्याले पनि आयोजनाको काम प्रभावित हुने अवस्था पटक पटक भोग्नुपर्थ्यो । यस बाहेक, नगर विकास कोषबाट प्राप्त हुने ऋणको ब्याजदर धेरै भएको तथा खानेपानी जस्तो आधारभूत आवश्यकताको विषयमा सरकारले अनुदान नदिने नीति पनि आयोजनालाई असहयोग हुने पक्षको रूपमा अनुभूति गर्नुपर्थ्यो ।

प्रस्तुति: 1fg]Gb/ ; 'j]bL (अध्यक्ष, बेलवारी खानेपानी आयोजना उपभोक्ता संस्था)

ul/jLlgjf/0f sfo{qmd ;+rfngsf nflu ;+emf}tf

पुनर्जागरण समाज नेपालले गरीबी निवारण कोषको आर्थिक सहयोगमा प्युठान जिल्लाका ४ वटा विकट गाविसहरू (फोप्ली, लिघा, डाम्री र खवाड) मा संचालन गरेको गरिवी निवारण कार्यक्रम अन्तर्गत गत वैशाख ५ गते स्थानीय विभिन्न १९ वटा सामुदायिक संस्थाहरूका लागि यस संस्थाको रोहबरमा गरीबी निवारण कोष र सामुदायिक संस्थाहरू बीच आर्थिक संभौता संपन्न भयो । यस कार्यक्रमबाट ती गाविसहरूका अति विपन्न ५ सय ३८ परिवार लाभान्वित हुनेछन् । यस कार्यक्रमको कुल लागत ८६ लाख ४१ हजार १ सय ८९ रुपैया रहेको छ, जसमा ग.नि.को.ले ७४ लाख ९६ हजार १ सय ५ रुपैया र स्थानीय सामुदायिक संस्थाहरूले १० प्रतिशत लगानी वापतको ११ लाख ४५ हजार ८४

रुपैया बेहोर्नेछन् । संपन्न संभौता अनुसारको रकम मध्ये १८ लाख १८ हजार ३ सय ५९ रुपैया क्षमता विकास कार्यक्रममा, ६ लाख ३३ हजार ७ सय ४ रुपैया व्यवस्थापनमा र ६१ लाख ८९ हजार १ सय २६ रुपैया आय आर्जन कार्यक्रममा खर्च हुनेछ । आर्य आर्जन अन्तरगत बाखा पालन, भैसी पालन, कुखुरा पालन, मौरी पालन, तर्कारी खेती, फलफूल खेती, करेशा बारी प्रवर्धन, खुद्रा पसल र सिलाइ कटाइमा लगानी हुनेछ ।

यस अघि २०६३ असोज-फाल्गुणको अवधिमा १ वटा सामुदायिक संस्था र ग.नि.को. बीच संभौता संपन्न भइसकेको छ, जस अन्तरगत उक्त क्षेत्रमा ८ सय ५४ परिवारका लागि कुल ६४ लाख ८ हजार ४ सय ६३ रुपैया खर्च हुनेछ ।

ul/aL lgjf/0f sfo{qmdKo'7fg

१. उद्देश्य : आर्थिक तथा सामाजिक रुपमा पछि परेका ६. हालको स्थिति :

अति विपन्न जनजाति, दलित र गरिव महिलाहरुलाई गरिवीको माखेसाङ्लोबाट मुक्त गर्न दीगो जीवीकोपार्जन र क्षमता विकासमा सहयोग गर्नु यस कार्यक्रमको मूल उद्देश्य हो ।

२. कार्यक्रममा समावेश भएका क्रियाकलापहरु

- आय आर्जन
- क्षमता विकास
- सामाजिक आर्थिक

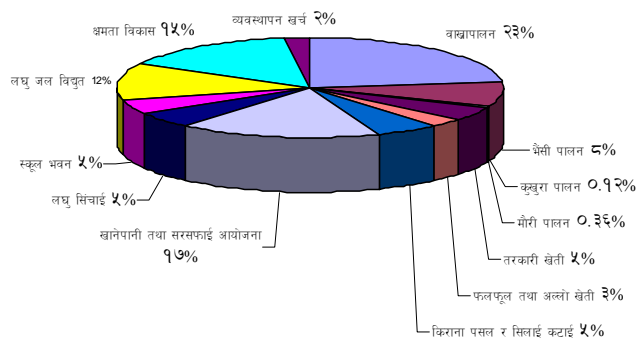
पूर्वाधारहरुको विकास

३. आयोजना क्षेत्र : प्युठान जिल्लाका फोप्पी, डाम्री, लिघा र खवाड गाविसहरु । (२०६४ बैशाखदेखि स्याउलीबाड गाविस थप हुने)

४. आयोजना अवधि : आर्थिक वर्ष २०६२/६३ देखि २०६७/६८ सम्म ।

५. लक्षित समुदाय : उपरोक्त पाँच गाविसका ४ हजार ३५ परिवारहरु

चित्र नं. १: गरिवी निवारण कार्यक्रम अन्तर्गत संचालित कार्यक्रमहरु

- सामुदायिक संस्था : ४० वटा
- आय आर्जन क्रियाकलापहरु : १० वटा
- आय आर्जन योजना : ४० वटा
- पूर्वाधार : खानेपानी-४, विद्यालय-४, लघु सिंचाइ-१ र लघु जलविद्युत-१ गरी जम्मा १० वटा
- संस्थामा आवद्ध सदस्य परिवार- १२५२
- महिला सदस्य संख्या- ६७६ (५४ प्रतिशत)

/fjNf ;f'd'of
vfgkf; d'f]hf
;+fngsf af/]df
5nkmsf nflu
d'f]lhte]n'of
;xfuljleq
/fngltsbnsf
kltgw?

dlxnf nf] stflGqs ;~hfnsf ljlGg lhNhfnsf kbflwsf/Lx;

-\$ dxf nfstflGqs ; ~hfn dktf

u7gldt M@#!!#

l: gfd	kb	/fnglts bn	7fg	kffg#
१ अनामिका पन्थी	अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस (प्र.)	गुलरिया ८, शान्तिटोल	०८४-४२०४५७
२ मालती सोडारी	उपाध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	गुलरिया ८, शान्तिटोल	
३ सोभा ज्ञवाली	सचिव	नेकपा एमाले	खैरीगाउँ ४	
४ कञ्चन दत्त	कोषाध्यक्ष	नेसपा (आनन्दीदेवी)	गुलरिया ७	
५ शारदा परियार	सह-सचिव	नेकपा (माले)	ठाकुरद्वारा	
६ शुशिला गिरी	सदस्य	नेपाली कांग्रेस	गुलरिया ५, तुलसीपुर	
७ कुशमाण्डा शर्मा	सदस्य	नेकपा एमाले	लक्ष्मण ८	
८ कल्पना ज्ञवाली	सदस्य	नेकपा एमाले	गुलरिया ६	
९ राधा ज्ञवाली	सदस्य	नेपाली कांग्रेस (प्र.)	गुलरिया ७, फूलवारीटोल	०८४-४२००२५
१० बिन्दुदेवी श्रीवास्तव	सदस्य	नेसपा (आनन्दीदेवी)	मर्तंगा ६	
११ समसुन बेगम राखी	सदस्य	नेकपा (माले)	ढोढरी	

-%dxf nfstflGqs -dtflGqs ; ~hfn s-r g/

u7gldt M@#!!\$

l: gfd	kb	/fnglts bn	7fg	kffg#
१ निरु पाल	अध्यक्ष	नेकपा एमाले	महेन्द्रनगर न.पा. १७	०९९-५२२९४३
२ कल्पना के.सी.	उपाध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस (प्र.)	महेन्द्रनगर न.पा. १८	०९९-५२९२४४
३ माया भट्ट	सचिव	नेपाली कांग्रेस	महेन्द्रनगर न.पा. ४	०९९-५२९४०४
४ सन्तोषी जोशी	सह-सचिव	राष्ट्रिय जनमोर्चा	महेन्द्रनगर न.पा. १९	०९९-६९०५५
५ दीपा भण्डारी	कोषाध्यक्ष	नेकपा एमाले	महेन्द्रनगर न.पा. ४	०९९-५२२०७४
६ जयन्ती धामी	सदस्य	नेपाली कांग्रेस (प्र.)	महेन्द्रनगर न.पा. १८	०९९-५२९५१३
७ शुशिला स्वार	सदस्य	नेपाली कांग्रेस	महेन्द्रनगर न.पा. १८	०९९-५२४५५५
८ पार्वती रोय्यारा	सदस्य	राष्ट्रिय जनमोर्चा	देवी २	०९९-५२४०६७
९ छया लेखक	सदस्य	जनमोर्चा नेपाल	महेन्द्रनगर न.पा. १८	
१० हिरा साकी	सदस्य	दलित	महेन्द्रनगर न.पा. १८	
११ हिरा रोककमगर	सदस्य	जनजाति	महेन्द्रनगर न.पा. ४	

^_dxf nfstflGqs ; ~hfn b

u7gldt M@#!!^

l: gfd	kb	/fnglts bn	7fg	kffg#
१ गीता शाह	अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	सौडियार ६, बेसही	०८२-५२०९९३
२ रमा न्यौपाने	सचिव	नेकपा एमाले	त्रिभुवननगर ११, भरतपुर	
३ सुनिता पोखरेल	कोषाध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस (प्र.)	बिजौरी ५	०८२-६९८६०
४ हिरा पुन	सदस्य	नेकपा एमाले	ढिकपुर ५, नयाँबस्ती	
५ अम्बिका पोखरेल	सदस्य	नेकपा एमाले	त्रिभुवननगर ११, दिर्घसिप रोड	०८२-५६०७९२
६ कमला न्यौपाने	सदस्य	नेपाली कांग्रेस (प्र.)	त्रिभुवननगर ११, बालमन्दिर	०८२-५६०४३०
७ जानकी थापा	सदस्य	नेपाली कांग्रेस (प्र.)	बिजौरी ८, बेलही	०८२-५६०२६७
८ तिला नेपाली	सदस्य	नेपाली कांग्रेस	धरना	
९ पुष्पा श्रेष्ठ	सदस्य	नेपाली कांग्रेस	त्रिभुवननगर ११, भरतपुर	०८२-५६०३५१

सल्लाहकार समिति				
१ मेनका पोखरेल	अनेमसंघ, के.स.	नेकपा एमाले	त्रिभुवननगर २, पुराना	०८२-५६०७४१
२ अनिता देवकोटा	ने. म. संघ, के.स.	नेपाली कांग्रेस	त्रिभुवननगर ११, शाही मन्दिर	०८२-५६०८०५
३ बबिता के.सी.	ने.प्र. म. संघ, के.स.	नेपाली कांग्रेस (प्र.)	त्रिभुवननगर ११, बालमन्दिर	

-@dxf nfstflGqs ; ~hfn dks

u7gldt M@#!!)

l: gfd	kb	/fnglts bn	7fg	kffg#
१ नारायणी रुपाखेली	अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	नेपालगञ्ज २, धरवारीटोल, बाँके	०८१-५२००६५
२ कृष्णा यागी	उपाध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	नेपालगञ्ज २, बाँके	०८१-५२६९७९
१ लक्ष्मी गौतम	भगवती अध्यक्ष	नेकपा (एमाले)	कोटेश्वर ५, बाँके	०८४८० २२०७०
४ प्रभादेवी मिश्र	सहसचिव	नेसपा (आनन्दीदेवी)	खुर्दिना २, बाँके	०८१-६२९२४२
५ एकमाया शर्मा	उपाध्यक्ष	नेकपा (एमाले)	खुर्दिना २, बाँके	०८१-६०९९२
६ चिन्माया शर्मा	सचिव	नेपाली कांग्रेस	बाँके १, बाँके	०८१-५६०२२९
४ सजना सेवा (पुर्ण)	सहसचिव	जनमोर्चा नेपाल	महेन्द्रनगर न.पा. ४	०८४८० २७९३
५ माया डाँगी	कोषाध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	महेन्द्रनगर न.पा. ४	
६ रामकुमारी शर्मा	सदस्य	नेकपा (एमाले)	महेन्द्रनगर न.पा. ४	
७ सीता विष्णुकर्मा	अध्यक्ष	नेकपा (एमाले)	महेन्द्रनगर न.पा. ४	
८ सञ्जु श्रेष्ठ	सदस्य	नेकपा (एमाले)	महेन्द्रनगर न.पा. ४	
९ गौरीदेवी मर्दाने	सदस्य	नेकपा (एमाले)	महेन्द्रनगर न.पा. ४	

-@dxf nfstflGqs ; ~hfn dks

u7gldt M@#!!)

l: gfd	kb	/fnglts bn	7fg	kffg#
१ लक्ष्मी गौतम	भगवती अध्यक्ष	नेकपा (एमाले)	कोटेश्वर ५, बाँके	०८४८० २२०७०
४ प्रभादेवी मिश्र	सहसचिव	नेसपा (आनन्दीदेवी)	खुर्दिना २, बाँके	०८१-६२९२४२
५ एकमाया शर्मा	उपाध्यक्ष	नेकपा (एमाले)	खुर्दिना २, बाँके	०८१-६०९९२
६ चिन्माया शर्मा	सचिव	नेपाली कांग्रेस	बाँके १, बाँके	०८१-५६०२२९
४ सजना सेवा (पुर्ण)	सहसचिव	जनमोर्चा नेपाल	महेन्द्रनगर न.पा. ४	०८४८० २७९३
५ माया डाँगी	कोषाध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	महेन्द्रनगर न.पा. ४	
६ रामकुमारी शर्मा	सदस्य	नेकपा (एमाले)	महेन्द्रनगर न.पा. ४	
७ सीता विष्णुकर्मा	अध्यक्ष	नेकपा (एमाले)	महेन्द्रनगर न.पा. ४	
८ सञ्जु श्रेष्ठ	सदस्य	नेकपा (एमाले)	महेन्द्रनगर न.पा. ४	
९ गौरीदेवी मर्दाने	सदस्य	नेकपा (एमाले)	महेन्द्रनगर न.पा. ४	

!)_dxf nstfiks ; -hfn efnf

u7g ldt M@#! @!

l; gfd	kb	/fhglt s bn	7fg	kff g#
१	मेनुका काफ्ले	अध्यक्ष	नेकपा एमाले	तोपगाछी ७, केरखा
२	विष्णु साइपाड	उपाध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	दमक
३	बिना तामाङ	सचिव	नेपाली कांग्रेस (प्र.)	मेची न.पा.१०
४	दीपा सिटौला	सहसचिव	नेकपा (एकीकृत)	दमक १६
५	शुशिला संग्रौला	कोषाध्यक्ष	नेकपा माले	अनारमनी ४
६	शुशिला ढकाल	सदस्य	नेपाली कांग्रेस	गरामनी ७
७	राधा कार्की	सदस्य	नेपाली कांग्रेस	मेचीनगर
८	पवित्रा निरौला खरेल	सदस्य	नेकपा एमाले	अनारमनी ३
९	हर्षकुमारी थपलिया	सदस्य	नेपाली कांग्रेस (प्र.)	चन्द्रगढी ७
१०	कमला उप्रेती	सदस्य	नेकपा माले	अर्जुनधारा
११	कमला चापागाईं	सदस्य	नेकपा (एकीकृत)	खुदनावारी ४
१२	प्रवीण अली	सदस्य	नेसपा (आ.)	भद्रपुर
१३	सरस्वती चौधरी	सदस्य	नेसपा (आ.)	भद्रपुर
१४	पार्वता बराइली	सदस्य	दलित प्रतिनिधि	सुरुङ्गा
१५	पिंकी मेचे	सदस्य	मेचे प्रतिनिधि	धाइजन
१६	चक्रचकी राजवंशी	सदस्य	राजवंशी प्रतिनिधि	मेचीनगर

*_dxf nstfiks ; -hfn wlb

u7g ldt M@#!. @

l; gfd	kb	/fhglt s bn	7fg	kff g#
१	पार्वती खाँड	अध्यक्ष	नेकपा (एमाले)	निलकण्ठ ५
२	कल्पना अधिकारी	उपाध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस(प्र.)	निलकण्ठ ५
३	बुद्धलक्ष्मी लामा	सचिव	नेपाली कांग्रेस	नौबिसे-८
४	चमेली काफ्री	सहसचिव	राजपा	निलकण्ठ ५
५	अनिता अधिकारी	कोषाध्यक्ष	जनमोर्चा नेपाल	सुनौला बजार ८
६	जानुका सिंखडा	सदस्य	नेकपा (एमाले)	ढोला ३
७	अम्बिका अधिकारी	सदस्य	नेपाली कांग्रेस	निलकण्ठ ५
८	शान्ता रिजाल	सदस्य	नेपाली कांग्रेस(प्र.)	दाखा गा.वि.स.
९	अम्बिका अधिकारी	सदस्य	जनमोर्चा नेपाल	सुनौला बजार ८
१०	नारायणी भण्डारी	सदस्य	राप्रपा	निलकण्ठ ५
११	पूर्णमाया गुरुङ्ग	सदस्य	राप्रपा	निलकण्ठ ५
१२	शान्तिमाया गुरुङ्ग	सदस्य	राप्रपा	निलकण्ठ ५

!)_dxf nstfiks ; -hfn uhl

u7g ldt M@#! @!

l; gfd	kb	/fhglt s bn	7fg	kff g#
१	विष्णुकुमारी सापकोटा	अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	पौदी, अमराई
२	मैना भण्डारी	उपाध्यक्ष	नेकपा(एमाले)	चोरकाटे
३	पार्वती शर्मा	सचिव	नेपाली कांग्रेस (प्र.)	तम्घास १
४	मुना पौडेल	सहसचिव	नेपाली कांग्रेस(प्र.)	तम्घास
५	गीता रिजाल	कोषाध्यक्ष	नेकपा(माओवादी)	इस्मा
६	अन्जु निरौला	सदस्य	नेपाली कांग्रेस	तम्घास
७	अम्बिका श्रेष्ठ	सदस्य	नेपाली कांग्रेस	तम्घास
८	शान्ती नेपाली	सदस्य	नेपाली कांग्रेस	तम्घास
९	धन भण्डारी	सदस्य	नेपाली कांग्रेस	तम्घास
१०	ललिता गौतम	सदस्य	नेकपा(एमाले)	अमरपुर ३
११	सत्या जी.सी.	सदस्य	नेकपा(एमाले)	तम्घास
१२	मामुनी वि.क.	सदस्य	नेकपा(एमाले)	तम्घास
१३	निर्मला अर्याल	सदस्य	नेपाली कांग्रेस(प्र.)	तम्घास
१४	जानकी भण्डारी	सदस्य	नेपाली कांग्रेस(प्र.)	बस्तु, भुरकोट
१५	बबिता त्रिमु	सदस्य	नेकपा(माओवादी)	ठूलो लुम्पेक
१६	कृष्णा नेपाली	सदस्य	नेकपा(माओवादी)	
१७	चम्पा बराल	सदस्य	नेकपा(माओवादी)	
१८	अमृता कुँवर	सदस्य	छाता संगठन	तम्घास ३

!)_dxf nstfiks ; -hfn hDf

u7g ldt M@#! @#

l; gfd	kb	/fhglt s bn	7fg	kff g#
१	उर्वशी शाही	अध्यक्ष	नेकपा(एमाले)	तालिउमा ४
२	भगवती शाही	उपाध्यक्ष	जनमोर्चा नेपाल	महत-६
३	मीना बुढाथोपा	सचिव	नेमकिपा	लेखकोट
४	लक्ष्मी न्यौपाने	सहसचिव	नेकपा(एमाले)	कार्तिकस्वामी २, बाहिरीगाउँ
५	चक्रा महत	कोषाध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस(प्र.)	महत-६
६	तारा बुढा	सदस्य	नेपाली कांग्रेस	चन्दननाथ १, तालिचौर
७	रम्तुला बुढा	सदस्य	नेपाली कांग्रेस	
८	टंका खत्री	सदस्य	जनमोर्चा नेपाल	कार्तिकस्वामी ५, पीपलगाउँ
९	रामलिला बुढा	सदस्य	नेमकिपा	चन्दननाथ-५
१०	राजकली साकी	सदस्य	दलित	डोडागाउँ
११	दानकला दमाई	सदस्य	दलित	

!&_dlnf nftflls ; ~hfn g nk/f; L

u7g ldt M@S!..!9

l; ggd	kb	/fhglt s bn	7uf	kff g=
१	लक्ष्मी पाण्डे	अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	देउराली, रातामाटा, गिरीवारी ०७८-६२१२२०
२	राधिका पौडेल	उपाध्यक्ष	नेकपा (एमाले)	रामग्राम ३ ०७८-५२०२५१
३	मनशोभा पाण्डे	सचिव	नेकपा (माले)	सुनवल ०७८-५७०१३२
४	देवकी रेग्मी	सहसचिव	नेसपा (आ.)	बेलटारी, फेनहरा ०७८-६९०२३१
५	विद्या खनाल	कोषाध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस (प्र.)	तिलकपुर, तुल्सीनगर ०७८-६९०६५१
६	लक्ष्मी के.सी.	सदस्य	नेपाली कांग्रेस	जहाडा, भटौलिया
७	रेवती सारु	सदस्य	नेपाली कांग्रेस / जनजाति	डण्डा, कोलुवा
८	देवकला बराल	सदस्य	नेकपा (एमाले)	मुकुन्दपुर ९८४५० ५१७७५
९	द्रौपदी आले	सदस्य	नेकपा (एमाले) जनजाति	मकर ४, बरघाट ०७८-५८०१९४
१०	सीता श्रेष्ठ	सदस्य	नेपाली कांग्रेस (प्र.)	रामग्राम, परासी
११	गंगा पौडेल	सदस्य	नेकपा (माले)	बर्दघाट ४ ०७८-५८०२८३
१२	तारादेवी सहनी	सदस्य	नेसपा (आ.)	रामग्राम ८, उर्वच्छा
१३	कोपिला श्रेष्ठ	सदस्य	एकल महिला समूह	परासी
१४	लिलादेवी सुनार	सदस्य	नेकपा (माले) दलित	सुनवल १, आवास

!\$_dlnf nftflls ; ~hfn kff

u7g ldt M@S!..!!

l; ggd	kb	/fhglt s bn	7uf	kff g=
१	गंगा पौड्याल	अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	तानसेन २, भीमसेनस्थान ०७५-५२०७७६
२	भूमा वि.क.	उपाध्यक्ष	नेकपा (एमाले)	तानसेन १२ ९८४७० ५२४११
३	सुनिता शर्मा	सचिव	नेकपा (एमाले)	तानसेन ८ ०७५-५२२२३६
४	शुशिला रेग्मी	सहसचिव	नेपाली कांग्रेस	तानसेन ८ ०७५-५२०३१५
५	मीरा राना	कोषाध्यक्ष	जनमोर्चा नेपाल	देउराली ५ ०७५-६९०२०६
६	रुपा वि.क.	सदस्य	नेपाली कांग्रेस	रिडनेराहा ९, अर्खले डाँडा ९८४७० २८५३१
७	लक्ष्मी पाठक	सदस्य	नेकपा (एमाले)	मदनपोखरा ९८४७० २९६०५
८	पवित्रा सारु	सदस्य	जनमोर्चा नेपाल	चिर्तुङधारा
९	दिलकुमारी पौडेल	सदस्य	राष्ट्रिय जनमोर्चा	तानसेन ४ ०७५-५२१६५३
१०	वविता पौडेल	सदस्य	राष्ट्रिय जनमोर्चा	तानसेन ४

!%_dlnf nftflls ; ~hfn g nk/f; L

l; ggd	kb	/fhglt s bn	7uf	kff g=
१	गङ्गा पौड्याल	अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	तानसेन २, भीमसेनस्थान ०७५-५२०७७६
२	भूमा वि.क.	उपाध्यक्ष	नेकपा (एमाले)	तानसेन १२ ९८४७० ५२४११
३	सुनिता शर्मा	सचिव	नेकपा (एमाले)	तानसेन ८ ०७५-५२२२३६
४	शुशिला रेग्मी	सहसचिव	नेपाली कांग्रेस	तानसेन ८ ०७५-५२०३१५
५	मीरा राना	कोषाध्यक्ष	जनमोर्चा नेपाल	देउराली ५ ०७५-६९०२०६
६	रुपा वि.क.	सदस्य	नेपाली कांग्रेस	रिडनेराहा ९, अर्खले डाँडा ९८४७० २८५३१
७	लक्ष्मी पाठक	सदस्य	नेकपा (एमाले)	मदनपोखरा ९८४७० २९६०५
८	पवित्रा सारु	सदस्य	जनमोर्चा नेपाल	चिर्तुङधारा
९	दिलकुमारी पौडेल	सदस्य	राष्ट्रिय जनमोर्चा	तानसेन ४ ०७५-५२१६५३
१०	वविता पौडेल	सदस्य	राष्ट्रिय जनमोर्चा	तानसेन ४

!^_dlnf nftflls ; ~hfn g nk/f; L

!^_dlnf nftflls ; ~hfn g nk/f; L

u7g ldt M@S!..!!

l; ggd	kb	/fhglt s bn	7uf	kff g=
१	माया कुँवर	अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस (प्र.)	सानागाँउ ८ ०९४-४४०३८३
२	जमुना खड्का	उपाध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस (प्र.)	दिपायल सिलगढी नपा ५ ०९४-४४०३८३
३	रेनु श्रेष्ठ	सचिव	नेकपा (एकीकृत)	दिपायल सिलगढी नपा १ ०९४-४२०२३६
४	सीता रायमाझी	कोषाध्यक्ष	नेकपा (एमाले)	दिपायल सिलगढी नपा १ ०९४-४२०००८
५	पार्वती चन्द	सदस्य	नेपाली कांग्रेस	दिपायल सिलगढी नपा ७ ०९४-४२०१९०
६	रञ्जना बागचन्द	सदस्य	नेपाली कांग्रेस	दिपायल सिलगढी नपा ४ ०९४-४२०१९०
७	मञ्जु मलासी	सदस्य	नेकपा (एमाले)	दिपायल सिलगढी नपा १ ०९४-४२०२६८

!*_dlnf nftflls ; ~hfn g nk/f; L

u7g ldt M@S!..!!

l; ggd	kb	/fhglt s bn	7uf	kff g=
१	श्रीमाया लामा	अध्यक्ष	नेकपा (एमाले)	मनकामना ३ ९८४१ ५४९५९८ ०१०-५६११८२
२	रमा बानियाँ	उपाध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस (प्र.)	विदुर ८, बगुवा
३	रुपा पाण्डे	सचिव	नेपाली कांग्रेस	गेर्खु ३ ०१०-५६१३७१
४	चन्द्रावती श्रेष्ठ	कोषाध्यक्ष	जनमोर्चा नेपाल	खरानीटार
५	हिरा तिवारी शर्मा	सदस्य	नेपाली कांग्रेस	बेलकोट ०१०-५६०३४७
६	बिन्दा ढुंगाना	सदस्य	नेकपा (एमाले)	विदुर ४ ९८४१ ३४१०३३
७	जानुका घिमिरे	सदस्य	नेपाली कांग्रेस	चारघरे ९
८	सानुमाया तामाङ	सदस्य	नेकपा (एमाले)	बाउछे
९	चमेली सुनवार	सदस्य	संयुक्त बाममोर्चा	विदुर
१०	मनमाया तामाङ	सदस्य	नेपाली कांग्रेस (प्र.)	विदुर ४
११	इन्दिरा नेपाली	सदस्य	नेपाली कांग्रेस (प्र.)	विदुर-८
१२	सिर्जना रिजाल	सदस्य	जनमोर्चा नेपाल	नर्जामण्डप ७ ९८४१ ७४१५३४
१३	उर्मिला दुलाल	सदस्य	जनमोर्चा नेपाल	ओखरपोवा ९
१४	कल्पना पाठक	सदस्य	नेकपा (माओवादी)	बेलकोट-२
१५	अनिता नेपाली	सदस्य	नेकपा (माओवादी)	

!(_dlnf nftflls ; ~hfn /; j f

u7g ldt M@S!..!!

l; ggd	kb	/fhglt s bn	7uf	kff g=
१	रुपा लामा	अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	धुन्चे ५ ०१०-५४०२४५
२	छिरी साङमो तामाङ	उपाध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस (प्र.)	धुन्चे ९
३	दावा लामो तामाङ	सचिव	नेकपा (एमाले)	धुन्चे-२ ०१०-५४०२३७
४	कान्छीमाया तामाङ	कोषाध्यक्ष	जनमोर्चा नेपाल	धुन्चे ५ ०१०-५४०१०३
५	फुम्ची तामाङ	सदस्य	नेपाली कांग्रेस	धुन्चे ६
६	छोबो शेर्पा	सदस्य	नेपाली कांग्रेस (प्र.)	धुन्चे ९
७	रिकी लामा घले	सदस्य	नेकपा (एमाले)	धुन्चे ८
८	सरस्वती देवकोटा	सदस्य	जनमोर्चा नेपाल	धुन्चे ९
९	सविना तितुङ	सदस्य	आदिवासी जनजाती म.	धुन्चे ७
१०	शर्मिला तितुङ	सदस्य	आदिवासी जनजाती म.	धुन्चे ७
११	श्रीमाया विश्वकर्मा	सदस्य	नेपाल दलित संघ	धुन्चे ८
१२	फूलमाया विश्वकर्मा	सदस्य	नेपाल दलित संघ	धुन्चे ८

; M@S/ ; ldt

l; ggd	kb	/fhglt s bn	7uf	kff g=
१	कमला थापा मगर	अध्यक्ष	नेकपा (एमाले)	लहरेपौवा १
२	देवकी रैला	सदस्य	नेपाली कांग्रेस	धुन्चे-५ ०१०-५४०१५२
३	मञ्जु गुरुङ	सदस्य	नेपाली कांग्रेस (प्र.)	धुन्चे-५

-@ dlnf nftfl@ ; ~hfn c5fd

u7g ldt M@\$.!!^

l; ggd	kb	/fhglt s bn	7uf	kff g#
१ धुर्वा कुँवर	अध्यक्ष	नेकपा (एमाले)	पायल ५	०९७-६२०९६४
२ लाली रावल	उपाध्यक्ष	नेकपा (माले)	बलिगाउँ १	०९७-६२०९५८
३ राधिका भुजेल	सचिव	नेपाली कांग्रेस (प्र.)	रिडीकोट ३	०९७-६२०९२६
४ शारदा शाह	कोषाध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	मंगलसैन ५	०९७-६२०९६०
५ रतन विष्ट	सदस्य	नेपाली कांग्रेस	मंगलसैन ७	०९७-६२०२०६
६ सरिता उपाध्याय	सदस्य	नेकपा (एमाले)	मंगलसैन ६	०९७-६२०९९९
७ मुगा बोहरा	सदस्य	नेकपा (एमाले)	बलिगाउँ ६	०९७-६२०९९९
८ नेत्रेश्वरी शाह	सदस्य	नेपाली कांग्रेस (प्र.)	मंगलसैन ५	०९७-६२०९२६
९ मनसरा रावल	सदस्य	नेपाली कांग्रेस (प्र.)	बलिगाउँ १	०९७-६२०९९४

-@ dlnf nftfl@ ; ~hfn bhj

u7g ldt M@\$.!!%

l; ggd	kb	/fhglt s bn	7uf	kff g#
१ सावित्री मल्ल	अध्यक्ष	नेकपा (एमाले)	नारायण न.पा. ६, नयाँबजार	०८९-४२००७६
२ सरस्वती श्रेष्ठ	उपाध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस (प्र.)	नारायण न.पा. १	
३ निर्मला खड्का	सचिव	नेपाली कांग्रेस	नारायण न.पा. ७, किमुडाँडा	
४ अमृता पुन	सहसचिव	राष्ट्रिय जनमोर्चा	नारायण न.पा. १	
५ गीता मल्ल	कोषाध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस (प्र.)	नारायण न.पा. १	
६ कृष्णा श्रेष्ठ	सदस्य	नेकपा (एमाले)	नारायण न.पा. १	
७ चन्द्रकला नेपाली	सदस्य	नेकपा (एमाले)	दुल्लु गा.वि.स.	
८ गीता बस्नेत	सदस्य	राष्ट्रिय जनमोर्चा	परनाथ गा.वि.स.	
९ कृष्णा रावल	सदस्य	राष्ट्रिय जनमोर्चा	नारायण न.पा. ७	
१० डमरु नेपाली	सदस्य	नेपाली कांग्रेस (प्र.)	नारायण न.पा. १	
११ लिलावती थापा	सदस्य	नेपाली कांग्रेस	नारायण न.पा. १, बजार	
१२ सत्य के.सी.	सदस्य	नेपाली कांग्रेस	नारायण न.पा. १, बजार	

-@ dlnf nftfl@ ; ~hfn xDf

u7g ldt M@\$.!!*

l; ggd	kb	/fhglt s bn	7uf	kff g#
१ रंगमती शाही	अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस (प्र.)	सिमिकोट-४	
२ सीता शाही	उपाध्यक्ष	नेकपा (एमाले)	सिमिकोट-४	
३ सीता धामी	सचिव	नेपाली कांग्रेस	जयर-४	
४ निर्मला सुनार	सहसचिव	दलित (एमाले)	सिमिकोट-३	
५ याङजुम लामा	कोषाध्यक्ष	जनजाति (एमाले)	बरगाउँ-७	
६ डोमा शाही	सदस्य	नेपाली कांग्रेस	सिमिकोट-४	
७ जयलक्ष्मी हमाल	सदस्य	नेकपा (एमाले)	कालिका-२	
८ तुलसी भण्डारी	सदस्य	नेकपा (माले)	ठेवा-५	
९ विष्णु बोहरा	सदस्य	नेकपा (माले)	ठेवा-२	
१० राजमती शाही	सदस्य	नेपाली कांग्रेस (प्र.)	सिमिकोट-४	
११ याङदिप लामा	सदस्य	राजमो	सिमिकोट-१	

-@_dlxf nfst flGs ; ~hfn æm

u7g ldt M@^\$.!..@@

क्र.सं.	सं.सं.	क.सं.	सं.सं.	सं.सं.	सं.सं.
१	जुना जाग्री	अध्यक्ष	नेकपा (एमाले)	माभी २	०१९-४६१५०६/५०७ ४२१०२६
२	सन्ध्या रसाइली	उपाध्यक्ष	नेकपा (माले)	चैनपुर १	०१९-४६१५०९
३	देवकी मल्ल	सचिव	नेपाली कांग्रेस	रायल १	०१९-४६१५०८
४	गोकुल सिंह	सहसचिव	नेपाली कांग्रेस	दौलतचौर ७	
५	पार्वती मल्ल	कोषाध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस(प्र.)	रायल १	
६	तुलालक्ष्मी जोशी	सदस्य	नेपाली कांग्रेस	चैनपुर १	
७	उमा पुरी	सदस्य	नेकपा (एमाले)	कोटदेवल ७	०१९-४६१५१४ जिविस
८	गंगुदेवी खडायत	सदस्य	नेकपा (एमाले)	पाराकाटने २	
९	धुनकी देवी मण्डेल	सदस्य	संयुक्त वाममोर्चा	कडेल ८	
१०	शशिला चन्द	सदस्य	महिला अधिकार मञ्च	लुइटा ४	०१२-४२१०१५
११	देवी सेठी	सदस्य	नेपाली कांग्रेस (प्र.)	चैनपुर १	
१२	चुफी कठायत	सदस्य	नेपाली कांग्रेस (प्र.)	चैनपुर १	
१३	धर्मा आर्या	सदस्य	राष्ट्रिय जनमोर्चा	रिल ८	

~~@@ dbrf nstl @s -Chid plok~hfn 88]W f~~

u7gldt M0\$!.@

[illegible]

dlxnf nf] stf]Gqs ;+hfn sf:sLsf kbflwsf/Lx?
afaf'af6bfof'tm{ qndMwbfldgs'df/Lu'?^a,
pkfwbfs[iof s'df/Lkl/af/ , ;lrj ljiOf' sf]Q/fnf,
;x;lrj /fobf lj=s, sf]iffwbif zf/bf k/fh'nL/
;b:α? qndMhd'gf >]i7, tf/f clwsf/L, >ldf
uf]tfd], schf kf]v/]n, ;Itfkl/af/ , ;hgf ykf, dfaf
s]=L, wldf /faf, lx?k'q/ ;ljtfbxfn

g]kfnsf] cGt1/d ;+ljwfg @)^# M dLxnf clwsf/ / sfof{Gjogsf r'gf}tLx?

— clwjQnf ;kgf k|wfg dNt

लोकतन्त्रको निमित्त गरिएको जनआन्दोलन- २ को प्रतिफल नेपालमा अन्तरिम विधान, २०६३ मा राजनीतिक सहमति सहित प्रतिनिधिसभा तथा अन्तरिम सदनबाट माघ १, २०६३ (जनवरी १५, २००७) गते अनुमोदन भएको छ। समावेशी प्रजातन्त्र तथा लैङ्गिक समानताको राजनीतिक प्रतिबद्धता सात दल र माओवादीबाट मात्र होइन, प्रतिनिधिसभाले समेत जेठ १६ गते गरिसकेको छ। निश्चय पनि आवश्यकता र चाहनाहरू थुप्रै छन्, आशाहरू पनि छन्, जनआन्दोलनपछि आएको सरकारबाट ल्याएको संविधान, त्यो पनि समावेशी र समानताको नारा सहित सशस्त्र द्वन्द्वमा गएको माओवादी समेत समाहित राजनीतिक दलहरू समेतबाट बनेको अन्तरिम संविधानबाट। संक्रमणकालिन अवस्थाबाट पनि मुलुक गुञ्जिरहेको अवस्था छ। शान्ति प्रक्रियाको सुरुवात भएको छ, पूर्ण शान्तिको र स्थायी शान्तिको खोजी पनि भइरहेको छ। थप विद्रोही समूहको पनि उदय भइरहेको छ। आज मधेशी मुक्ति मोर्चा लगायतका समूहहरू स्वायत्तता र समावेशी नाराका साथ अगाडि आएको छ। यस्तो अवस्थामा संक्रमणकालिन समस्या समाधानको लागि आएको अन्तरिम संविधानले महिलाको लागि कस्तो समावेशी व्यवस्था गरेको छ, संविधानमा अझ पनि महिला अधिकारको संरक्षणको लागि संविधानमा के चुनौतीहरू जसलाई संविधानसभाले संवेदनशील भएर हेर्नु पर्दछ तथा अन्तरिम संविधानलाई कार्यान्वयन गर्न के कस्तो कार्यहरू गर्न आवश्यक छ भन्ने विषयमा नै यो कार्यपत्र केन्द्रित रहेको छ। हुन त संविधान अन्तर्गतका सबै अधिकार, व्यवस्थाहरू र संरचनाहरूले महिलाको लागि पनि उत्तिकै महत्वपूर्ण छ र चाहे त्यो स्वतन्त्रताको अधिकार, प्रकाशन सम्बन्धी अधिकार, वातावरण सम्बन्धी हक, शिक्षा, संस्कृतिक सम्बन्धी हक, धर्म सम्बन्धी हक, बालबालिका सम्बन्धी हक, न्याय सम्बन्धी हक, निवारक नजरबन्द विरुद्धको हक, यातना विरुद्धको

हक, सूचनाको हक, गोपनीयताको हक, श्रम सम्बन्धी हक र देश निकाला विरुद्धको हक होस्। यस संविधानले वंशजको परिभाषा भित्र महिलालाई राखी आमाबाट नागरिकता दिने व्यवस्था पनि गरेको छ। तर यस कार्यपत्रमा केहि महिला विशेष हकहरूको मात्र छलफल गरिएको छ।

!=;+ljwfg dNt ;sf/fBbJj:yfM

!=! ;+ljwfg dNt cWf/e't ;+lgfM

प्रतिस्पर्धात्मक बहुदलियत लोकतान्त्रिक शासन व्यवस्था, नागरिक स्वतन्त्रता, मौलिक अधिकार, मानव अधिकार, बालिग मताधिकार, आवधिक निर्वाचन, पूर्ण प्रेस स्वतन्त्रता, स्वतन्त्र न्यायपालिका तथा कानुनी राज्यको अवधारणा लगायत लोकतान्त्रिक मूल्य र मान्यताप्रतिको पूर्ण प्रतिबद्धता अन्तरिम संविधानले व्यक्त गरेको छ। अन्तरिम संविधानले नेपाली जनताको आफ्नो लागि आफै संविधान बनाउन पाउने र भयभुक्त वातावरणमा संविधानसभाको स्वतन्त्र र निष्पक्ष निर्वाचनमा सहभागी हुन पाउने आधारभुत अधिकारको व्यवस्था गरेको छ। अन्तरिम संविधानको प्रस्तावना स्वयंले देशमा विद्यमान वर्गीय, जातीय, क्षेत्रीय, लैङ्गिक समस्याहरूलाई समाधान गर्न राज्यको अग्रगामी पुनर्संरचना गर्ने संकल्प समेत गरेको छ¹। यस परिप्रेक्ष्यमा अविभेद, समानता र महिला अधिकार आधारभुत संरचनाका अपरिहार्य तत्वको रूपमा देखिन्छ।

!=@Dff}lnsxs clwsf/x?

प्रथम पटक संविधानले महिला भएकै कारणबाट कुनै पनि किसिमको भेदभाव नगरिने भनी अविभेदको हकको व्यवस्था गरेको छ।² सामान्य कानूनको प्रयोगमा कुनै पनि नागरिकलाई लिङ्गको आधारमा भेदभाव नगरिने व्यवस्था गरेको छ। यस्तै समान कामको लागि महिला र पुरुषका बीच पारिश्रमिक तथा सामाजिक सुरक्षामा भेदभाव

नगरिने व्यवस्था समेत गरेको छ।³ महिलाहरूको संरक्षण, सशक्तिकरण वा विकासको लागि कानूनद्वारा विशेष व्यवस्था गर्न सकिने परिणाममुखी समानताको व्यवस्था गरेको छ। प्रत्येक महिलालाई प्रजनन स्वास्थ्य तथा प्रजनन सम्बन्धी हक हुने व्यवस्था गरेको छ।⁴ कुनै पनि महिला विरुद्ध शारीरिक, मानसिक वा अन्य कुनै किसिमको हिंसाजन्य कार्य गरिने छैन र त्यस्तो कार्य कानूनद्वारा दण्डनिय मानेको छ।⁵ अन्तरिम संविधानले प्रथा, परम्परा र प्रचलनको नाममा वा कुनै पनि किसिमले कसैलाई शोषण गर्न नपाउने व्यवस्था गरेको छ। यस्तै मानिसलाई बेचबिखन गर्न, दास वा बाधा बनाउन नपाउने समेत व्यवस्था गरेको छ।⁶ संविधान स्वयंले पैतृक सम्पत्तिमा छोरा र छोरीलाई समान हकको व्यवस्था सहानिय व्यवस्थाको रूपमा आएको छ।⁷ महिलालाई कानूनमा व्यवस्था भए बमोजिम सामाजिक सुरक्षाको हकको व्यवस्था गरिएको छ।⁸ आर्थिक, सामाजिक वा शैक्षिक दृष्टिले पछि परेका महिलालाई समानुपातिक समावेशी सिद्धान्तको आधारमा राज्यको संरचनामा सहभागी हुने हकको पनि व्यवस्था गरेको छ। महिला भएकै कारणले मात्र महिलाहरू विभेदित नभई फरक जातको आधारमा थप विभेद समाजमा भोग्नु पर्ने अवस्थामा कुनै पनि व्यक्तिलाई जात, वंश, समुदाय वा पेशाको आधारमा भेदभाव नगरिने र यस्तो व्यवहार दण्डनिय हुने र क्षतिपूर्तिको व्यवस्था गर्नुपर्ने व्यवस्था समेत कानूनले गरेको छ।⁹ नेपाल हिन्दु राष्ट्र भन्ने संवैधानिक व्यवस्थाबाट प्रत्येक धार्मिक

¹ नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को प्रस्तावना।

² नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा २०(१)।

³ नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १३।

⁴ नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा २०(२)।

⁵ नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा २०(३)।

⁶ नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा २९(२ र ३)।

⁷ नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा २०(४)।

⁸ नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १८(२)।

⁹ नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १४।

सम्प्रदायको स्वतन्त्र अस्तित्व कायम गर्ने संवैधानिक व्यवस्था महिला अधिकारको दृष्टिकोणबाट अत्यन्त महत्वपूर्ण व्यवस्थाको रूपमा रहेको छ।¹⁰

!:#;xfuttsf] ;'lgZttfug{] ;+j}wflgs
Uj:yfM

राजनीतिक दलहरूले संविधानसभाको उम्मेदवार चयन गर्दा महिलाको हकमा समानुपातिक प्रतिनिधित्वमा हुने संख्यामा उम्मेदवारीको संख्या जोडेर उक्त संख्यामा न्युनतम एक तिहाई उम्मेदवारी दिनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ।¹¹ महिला आयोगको कानुनी रूपमा स्थापना हुनुपर्ने कुरामा जोड दिएको छ।¹² तथा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग एक जना महिला हुनैपर्ने¹³ व्यवस्था समेत अन्तरिम संविधानले गरेको छ।

!=\$/fbsf] bflot], lg{]zsl;4ftcGw{t
eSf] Uj:yfx?M

सबै विभेदकारी कानून अन्त्य गर्ने¹⁴, राज्यको अग्रगामी पुनर्संरचनामा लैङ्गिक, सांस्कृतिक, धार्मिक भेदभावको अन्त्य गर्ने केन्द्रकृत र एकात्मक ढाँचाको अन्त्य गरी राज्यको समावेशी, लोकतान्त्रिक र अग्रगामी पुनर्संरचना गरिने व्यवस्था गरेको छ। राजनीतिक दलको सदस्यता प्राप्ति गर्दा लिङ्गको आधारमा भेदभाव उपर बदेज जस्ता व्यवस्था गरिएको छ।¹⁵ महिला वर्गको शिक्षा, स्वास्थ्य र रोजगारीमा विशेष व्यवस्था गरी राष्ट्रिय विकासमा अधिकाधिक सहभागी बनाउने नीति राज्यले बनाउने उल्लेख गरिएको छ।¹⁶ राज्यले एकल महिलाको संरक्षण र उन्नतिको लागि सामाजिक सुरक्षाको विशेष व्यवस्था गर्ने नीति अवलम्बन गर्ने¹⁷, राज्यले महिलाका लागि सकारात्मक विभेदका आधारमा विशेष व्यवस्था गर्ने नीति अवलम्बन गर्ने¹⁸, अशक्त महिलालाई कानूनमा व्यवस्था गरी भत्ता दिने नीति अवलम्बन गर्ने¹⁹ व्यवस्था गरेको छ। यस्तै राज्य पक्ष भएको अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौताको प्रभावकारी कानूनको कार्यान्वयन गर्नुपर्ने दायित्व राज्य पक्षलाई दिएको छ।²⁰

!=%df}lms xs sfot{Gjogug{ pkrf/sf]
Uj:yfx?M

संविधानको धारा ३२ ले मौलिक हक उपर अनुचित बन्देज लगाइएमा वा संविधानसँग बाभिएको कानून वा भाग बदर गर्नु परेमा कुनै पनि नागरिकले

सर्वोच्च अदालतमा निवेदन दिन सक्ने व्यवस्था गरेको छ। त्यस्तै गरी संविधान प्रदत्त अधिकार अन्तर्गत उपचारको व्यवस्था नभएको अवस्थामा वा उपचार अप्र्याप्त वा प्रभावहिन भएमा सार्वजनिक हक वा सरोकारको विवादमा समेत रिट निवेदन दिन सक्ने व्यवस्था गरेको छ।²¹

@= ;+l'jwgd fersf solschf] /lx?M

अफसोच आजको अन्तरिम संविधानबाट समेत नेपाली महिलाले “तर” भन्ने प्रतिबन्धात्मक शब्द, वाक्यांश र व्यवहारबाट उन्मुक्ति पाउन सकेको छैन। अधिकारहरूको सिर्जना संविधानबाट मात्र होइन, कानून बनेर मात्र प्राप्त गर्ने अवस्थाहरूको सिर्जना गरेको छ। महिला महिलाबीच विवाहको को सँग (नेपाली वा विदेशी) गरेको आधारमा विभेद गरिरहेको छ। समानतालाई अवसरमा मात्र त्यो पनि राजनीतिक अवसरमा विशेषगरी संविधानसभामा मात्र केन्द्रित गरेको छ। फलस्वरूप महिलाको स्वतन्त्र नागरिक सरहको अस्तित्वको स्वीकारोक्ती हुन सकेको छैन। परिणाममा समानताको अपेक्षा गर्न कठिन अवस्था रहेको छ।

आज वंशजको परिभाषा भित्र महिलालाई राख्दा राख्दै पनि महिलाले विदेशीसँग विहा गरेकै कारणले उसको दम्पतिलाई र सन्तानलाई नागरिकता दिने सवालमा पुरानै पितृ संरचनाको सोच राखी सन्तानको हकमा मात्र त्यो पनि नेपालमा जन्मेमा, नेपालमा स्थायी बसोबास भएमा, फेरि त्यो पनि अंगीकृत नागरिकता मात्र दिन सक्ने प्रावधानले आजको विश्वव्यापीकरणको युगमा महिला पनि विदेश जान सकिछन्, महिलाले पनि विदेशमा बच्चा जन्माउन सकिछन्, महिलाले पनि पुरुषले जस्तै विदेशीसँग विवाह गर्न सक्छन्, त्यसैले दुवै लिङ्गले विदेशीसँग विवाह गर्दा भौगु पर्ने परिणाम र अधिकारमा समानताको सुनिश्चितता हुनुपर्छ भन्ने अवधारणालाई चुनौती दिएको छ। एउटा लिङ्ग अर्थात् पुरुषको हकमा दम्पतिलाई पनि र सन्तानलाई पनि नागरिकताको अधिकार दिने तर महिला भएकै कारणले आफ्नै गर्भबाट निकालेको सन्तानलाई पनि नेपाली नारीबाट जन्मेको आधारमा मात्र विभेदित गर्नुपर्ने, त्यो पनि कहाँ जन्मेको छ भन्ने आधारमा समेत विभेदित हुनुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ।

संविधानसभामा उम्मेदवारी मार्फत् महिला सहभागिताको लक्ष्य सकारात्मक व्यवस्थाको रूपमा आएता पनि व्यवहारमा पुनः यी उम्मेदवारीहरू कुन क्षेत्रमा दिइने छ वा अर्थपूर्ण सहभागीता कसरी गराइनेछ ? वा राजनीतिक दलको सदस्य महिला भन्दा बाहिरका महिलाहरूलाई कसरी समावेश गरिनेछ ? भन्ने विषय जटिल रहेको छ। त्यसैले अवसरको समानता मात्र होइन, पहुँच र परिणामको समानताको प्राप्ति आजको लक्ष्य हो भन्ने स्पष्ट अवधारणा सहित कानूनको आवश्यकता रहेको छ। महिला सहभागिता सुनिश्चित गर्न सामाजिक न्याय अन्तर्गत समानुपातिक सहभागिताको कुरा गरिएको छ, तर यसमा स्पष्ट संख्यात्मक लक्ष्य तथा क्षेत्र जस्तै: राजनीतिक, संवैधानिक निकाय, न्यायपालिका, व्यवस्थापिका आदि किटान गरिएको छैन। समावेशी अवधारणालाई हेर्दा भौगोलिक स्थितिलाई हेरिएको छैन, महिला भित्रको पनि अन्तरस्थितिलाई छैन। आज राजनीतिक सहमति भएको अन्तरिम विधानलाई हेर्दा जनआन्दोलनबाट स्थापित प्रतिनिधिसभाबाट राज्यको हरेक तहमा ३३ प्रतिशत महिला सहभागीको प्रतिबद्धताको नै घोषणा उल्लंघन भएको छ।

समानता प्राप्तिको लागि महिलाको संरक्षण, सशक्तिकरण वा विकासको लागि कानूनद्वारा विशेष व्यवस्था गर्न सकिने व्यवस्था गरेको छ। तर यहाँ पनि महिलाका लागि कतिपय विशेष उपाय विशेषगरी प्रजनन स्वास्थ्यको अवस्थासँग जोडी हेर्दा स्थायी प्रकृतिको चाहिने र सामाजिक बनौटको कारणले भएको विभेद हटाउन अल्पकालिन विशेष उपाय चाहिने अवधारणासँग जोडिएर हेरिएको

¹⁰ नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा २३।

¹¹ नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा २९।

¹² नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १५४।

¹³ नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १३१(२)।

¹⁴ नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा ३३(ड)।

¹⁵ नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा ३३(घ)।

¹⁶ नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा ३५(८)।

¹⁷ नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा ३५(९)।

¹⁸ नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा ३५(१४)।

¹⁹ नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा ३५(१७)।

²⁰ नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा ३३(ड)।

²¹ नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १०७।

²² Updated study Discriminatory Laws and Their Impact on Women, 2006, FWLD.

छैन । संविधानले नै विशेष व्यवस्था कानूनद्वारा मात्र हुन सक्ने व्यवस्था गर्नाले कानून नबन्दाको अवस्थामा विशेष व्यवस्था गर्न राज्यले कदम चाल्न नसक्ने निर्णय गरेको छ । सर्वोच्च अदालतकै प्रदोष क्षेत्रीको निर्णयले त्रिभुवन विश्वविद्यालयले लिएको सकारात्मक विभेदको नीतिलाई अमान्य घोषित गरिसकेको स्थितिमा यस्तो संवैधानिक व्यवस्थाले अवसर, पहुँच र परिणामको मान्यता सहितको सुधारात्मक अवधारणामा आधारित समानताको अवधारणालाई अंगीकार गर्न नसकेको देखिन्छ ।

महिलाको लागि कानूनमा व्यवस्था भए बमोजिम सामाजिक सुरक्षाको हकको पनि व्यवस्था गरिएको छ । तर कानुनी हक कहिले आउने हो ? कसरी आउने हो ? संवैधानिक अधिकारको उपभोगमा कानून बन्नु नबन्नु, कानून कार्यान्वयन गर्ने संयन्त्रको विकास, आवश्यक बजेट विनियोजन, राजनीतिक प्राथमिकता लगायत थुप्रै कुराले असर पार्ने अवस्था चुनौतीको रूपमा रहेको छ ।

आज अन्तरिम विधानले लिङ्गको आधारमा विभेद नगर्ने मात्र नभनी महिला भएकै कारणबाट कुनै पनि किसिमको भेदभाव नगरिने व्यवस्था संविधानमा नै गरी अविभेदको हकको संरक्षण गरेको छ । तर विभेद प्रत्यक्ष वा वर्तमान मात्र नभई अप्रत्यक्ष वा ऐतिहासिक वा संरचनागत पनि हुनसक्छ, वैवाहिक स्थितिको आधारमा पनि हुनसक्छ र मुख्य कुरा परिणाम विभेदपूर्ण छ भने त्यसलाई भेदभाव मान्नुपर्ने जसमा बहिष्करण, भिन्न व्यवहार वा प्रतिबन्ध समेत पर्दछ भन्ने अवधारणा महिला विरुद्ध सबै प्रकारको भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धि, १९७९ को धारा १ ले गरिसकेको छ र यस महासन्धिको हामी पक्षधर पनि छौं, उक्त अविभेदको सिद्धान्तलाई पूर्ण रूपमा अन्तरिम संविधानले अंगीकार गर्न नसकेको र महिला विरुद्ध भेदभावको परिभाषा गर्न सकेको देखिएको छैन । वैवाहिक स्थितिको आधारमा हुने विभेद वा गर्भधारणको आधारमा हुने विभेद वा यौन व्यवहारको आधारमा हुने विभेदहरूलाई अन्त्य गर्न सकेको छैन ।

कानुनी विभेद र वास्तविक विभेदका विषयलाई संवैधानिक परिभाषाले समेट्न सकेको छैन । जस्तै: समान कामका लागि महिला र पुरुषका बीच पारिश्रमिक तथा सामाजिक सुरक्षामा भेदभाव गरिने

छैन भन्ने व्यवस्था २०४७ को संविधानमै पनि रहेको छ । तर यहाँ प्रश्न कानुनी भेदभाव भन्दा व्यवहारिक भेदभावलाई कसरी उन्मूलन गर्ने भन्ने विषयलाई ध्यान दिन सकिएको छैन ।

राज्यको दायित्व, निर्देशक सिद्धान्तमा राज्यको समावेशी, लोकतान्त्रिक र अग्रगामी पुनसंरचनामा महिलाका विषयलाई गम्भीर र संवेदनशील रूपमा हेर्ने केहि व्यवस्थाहरू गरिए पनि यी व्यवस्था देशको स्रोत साधनमा र राजनीतिक प्रतिबद्धतामा भर पर्ने विषय मात्रै हुन् । अन्तरिम संविधानका धारा ३६ ले स्पष्ट रूपमा नीति निर्देशनको कार्यान्वयनको विषयमा अदालतमा प्रश्न उठाउन नपाइने व्यवस्था गरी न्याय प्राप्तमा सीमिता र बन्देज गरिएको छ ।

धर्मको हकको नाममा प्रत्येक व्यक्तिलाई परम्पराको मर्यादा राखी परापूर्वदेखि चलिआएको धर्मको अवलम्बन, अभ्यास र संरक्षण गर्ने हकको व्यवस्थाले छुवाछुतको आधारमा विभेद गर्न नपाउने व्यवस्था हुँदा हुँदै पनि गलत व्याख्याको संभावना हुँदा संविधान प्रदत्त मौलिक अधिकारको कार्यान्वयनमा विवादित अधिकारको स्थितिमा संविधानमै रहेका विभिन्न धाराहरूलाई सामन्जस्यतापूर्ण व्याख्या गर्नुपर्ने चुनौती रहेको छ भने कानून बन्दा ती अधिकारहरूलाई सम्पूर्णतामा कसरी हेर्ने भन्ने चुनौती पनि हाम्रो अगाडि रहेको छ । यसर्थ यी धाराको प्रयोग गर्दा प्रथा, परम्परा र प्रचलनको नाममा शोषण गर्न नपाउने व्यवस्था र अविभेदको सिद्धान्तलाई कसरी गाँसेर हेर्ने भन्ने प्रश्न पनि हाम्रो अगाडि रहेको छ । छुवाछुतको विषयमा सार्वजनिक प्रयोगलाई मात्र हेर्ने वा निर्जी जीवनमा हुने विभेदलाई पनि हेर्नुपर्ने ?

समग्रमा हेर्दा निश्चय पनि केहि नयाँ मौलिक अधिकारको स्थापनाले महिला अधिकारलाई अन्तरिम विधानले विस्तृतता दिन खोजेको छ, जुन सद्धानिय छ । तर प्रश्न प्रक्रियामा नै असहभागिता सुरुवात भएको आन्दोलन पश्चात् राजनीतिक सहभागिता त्यो पनि अन्तिम स्थितिमा मात्र गराइएको यथार्थता हाम्रै अगाडि छ । आज राजनीतिक सहमतिको दौरानमा महिला सहभागिता शुन्य भएकै कारणले सम्पूर्ण संरचनामा न्युनतम ३३ प्रतिशत पुर्‍याउने प्रावधान मस्यौदाबाट पूर्णता

र अन्तिम रूप दिने अवस्थामा हराएको छ । समानुपातिक सहभागिताको हकले महिला सहभागिता ५० प्रतिशत नै बुझिन्छ, अब यो हकको माग कसरी गर्ने, अधिकार दावी गर्ने वर्गको क्षमताको विकास कसरी गर्ने, दायित्व वहन गर्नुपर्ने वर्गलाई कसरी भक्कमकाउने भन्ने प्रश्न हाम्रो अगाडि छ । त्यस्तै महिला सहभागिताको कुरा गर्दा प्रभावकारी र अर्थपूर्ण सहभागिताको सुनिश्चितता पनि कसरी हेर्ने । तर मुल जरो महिला अधिकारको कुरा गर्दा अविभेदको नीति, समानताको सुधारात्मक अवधारणा तथा संवैधानिक अधिकारबाटै अधिकारको स्थापना गर्न सक्ने व्यवस्थाहरूको सिर्जना संविधानसभाको प्रमुख मुद्दाको रूपमा उठाउनु अत्यावश्यक रहेको छ । फौजदारी न्यायको हकमा अभि पनि पीडित न्याय प्रणालीलाई ध्यान दिन नसकेको, मौलिक अधिकारको बन्देजमा स्पष्ट कानुनी निश्चितता ल्याउन नसकेको, आर्थिक स्वतन्त्रताको अधिकारको व्यवस्था गर्न नसकेको विषय पनि भावी संविधानले ध्यान दिनु पर्दछ ।

निश्चय पनि अन्तरिम संविधानले धेरै सकारात्मक अधिकारका विषयहरू पनि ल्याएको छ । कानून बनाएर, स्रोत साधन जुटाएर, अधिकार प्रतिस्थापन गर्नुपर्ने विषय पनि आएको छ । २०४७ को संविधानभन्दा निकै प्रगतिशील पनि छ । अन्तरिम संविधानको प्रमुख दायित्व नै नेपाली जनताले आफ्नो लागि आफै संविधान निर्माण गर्न पाउने अवस्थाको सिर्जना निर्वाचनमा सहभागी भएर गरिने हुँदा यस प्रक्रियामा अब बन्ने संविधानमा नागरिकको विशेषगरी अल्पसंख्यक वर्गको महिलाहरूको सहभागिता कसरी गराउने, महिलाहरूलाई मतदाताको रूपमा मात्र नभई अब बन्ने संविधानमा आफ्नो अधिकारप्रति कसरी निर्णयमा पुग्ने अवस्थाको सिर्जना गर्नु अत्यन्त चुनौतीपूर्ण रहेको छ । यस अवस्थामा संविधानले गरेको व्यवस्था किताबमा मात्र सीमित नराखी व्यवहारमा कार्यान्वयन गराउनु संक्रमणकालिन अवस्थाको प्रमुख मुद्दा र दायित्व पनि रहेको छ । यस क्रममा अन्तरिम संविधानको कार्यान्वयनको लागि निम्न लिखित उपायहरू सिफारिस गरिएको छ ।

#=cG1/d;+l:jwgsf] Uo:j:vf sfoc{Gjogsf]
nflutIsfn} cjrDagup' {kg} [pkfox?M

संविधान वा कानून कितावमा आएर मात्र हुँदैन । यसलाई कसरी नागरिकले बुझ्ने भाषामा प्रचार प्रसार गर्ने, सामाग्रीहरूको निर्माण गर्ने, जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने भन्ने कुरा महत्वपूर्ण हुन्छ । जसले गर्दा नागरिकले आफ्नो अधिकारको प्रयोग र दावी गर्न सकोस् । यसको लागि व्यापक नागरिक सचेतना कार्यक्रमहरू पोस्टर, पम्पलेट आदिको माध्यमबाट विविध जाति र भाषाले बुझ्ने भाषामा प्रकाशन, प्रचार प्रसार गर्न आवश्यक छ । छलफल, गोष्ठीको माध्यमबाट संचार माध्यमबाट अन्तरिम संविधान अन्तर्गत सिर्जना भएको हक अधिकारको जानकारीको आवश्यकता छ । यस्तै कर्तव्य पालक पक्षहरूमा पनि अन्तरिम संविधानले दिएको दायित्वहरूको बोध गराउनु आवश्यक छ ।

अन्तरिम संविधानको प्रमुख दायित्व नै संविधानसभा गरी नयाँ संविधान बनाउने हुँदा अब बन्ने संविधानमा महिला सहभागिता र महिला अधिकारको सुनिश्चितता गर्ने वातावरण सिर्जना गर्नुपर्ने, महिला अधिकारको बारेमा व्यापक बहस गरी पूर्ण अधिकारको संवैधानिक व्यवस्था हुनुपर्ने, जसमा नेगोशियबल र नननेगोशियबल बुँदाहरूमा व्यापक जानकारी दिनुपर्ने । वैकल्पिक अधिकार दाबीका अवधारणा, तुलनात्मक प्रणाली, त्यसको फाइदा बेफाइदा आदिको बारेमा जानकारी दिनुपर्ने । क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू संचालन गर्नुपर्ने ।

संविधानले अधिकारको व्यवस्था गरेता पनि कतिपय अधिकारको प्राप्ति विस्तृत कानून बनाएर मात्र हुन सक्ने गरी अधिकारहरूको व्यवस्था भएको हुँदा विशेषगरी घरेलु हिंसा, प्रथा, परम्परागत हिंसा अन्त्य गर्ने कानून, गोपनीयता, प्रजनन स्वास्थ्य अधिकार, छुवाछुत वा जातिय भेदभाव अन्त्य गर्ने कानून आदिमा तत्काल कानून निर्माण गर्नुपर्ने ।

संविधानसभामा जाने प्रक्रियाको लागि प्रत्येक राजनीतिक दललाई उम्मेदवारी कम्तिमा ३३ प्रतिशत दिनुपर्ने तथा मिश्रित निर्वाचन प्रणालीमा निर्वाचित गर्दा समानुपातिक निर्वाचनमा २०४ सदस्य मध्ये पनि कम्तिमा ३३ प्रतिशत महिला

हुनुपर्ने व्यवस्था भएता पनि उक्त प्रावधानको सकारात्मक प्रयोग मात्र सहभागितामा सुनिश्चितता हुन सक्ने भएको हुँदा उम्मेदवारीमा कम्तिमा ३३ प्रतिशतको साथै राजनीतिक दलले समानुपातिक निर्वाचनको लागि पेश गर्ने उम्मेदवारी सूचीमा महिलाबाट सुरु गरी प्रत्येक तेस्रो पक्तिमा मिलाउनु पर्ने अनिवार्य व्यवस्था गर्नुपर्ने । यसमा वर्गीय प्रतिनिधित्वको साथै महिला भित्रको अन्तरस्थितिको प्रतिनिधित्वको (दलित, आदिवासी, जनजाति, भौगोलिक विकटता, मधेशी, अपांग, धार्मिक र यौनिक अल्पसंख्यक समुदाय आदिको) सुनिश्चितता संविधानकै धारा २१ अनुसार तथा महिला सम्बन्धी महासन्धिले प्रबर्द्धन गरेको परिणाममुखी समानताको प्रत्याभुति गरिनुपर्ने । यसको निमित्त अब बन्ने निर्वाचन ऐन र नियममा महिला सहभागिताको परिणाममुखी सहभागिता सुनिश्चित गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्ने । यसको लागि राजनीतिक दल तथा निर्वाचनहरूसँग छलफल सुरु गर्नुपर्ने । संविधानसभामा राष्ट्रिय जीवनका महत्वपूर्ण व्यक्तिहरू मध्ये १६ सदस्य सहमतिका आधारमा पठाउने व्यवस्था अन्तर्गत महिलाको समानुपातिक सहभागिताको सुनिश्चितता गर्नुपर्ने ।

संविधानले अविभेदको अधिकारको संरक्षण गरेको तथा महिला भएकै आधारमा कुनै पनि भेदभाव नपाउने व्यवस्था गर्नुको साथै १६४(२) ले समेत संविधान प्रारम्भ भएको ३ महिनापछि संविधानसँग बाभिएको कानून बाभिएको हदसम्म स्वतः अमान्य हुने व्यवस्था गरिएको परिप्रेक्ष्यमा कार्यपालिकाले तत्कालै महिला विरुद्ध विभेद गर्ने वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी कानून, पैंत्रिक सम्पत्तिमा विभेद सम्बन्धी कानूनहरू तत्कालै विभेदपूर्ण घोषणा गरी समानताको प्रत्याभुति गर्नुपर्ने । यसको निमित्त महिला, कानून र विकास मञ्चको विभेदपूर्ण कानून सम्बन्धी सूचीको प्रयोग गर्न सकिन्छ ।²²

राज्यको हरेक तहमा महिला सहभागिता सुनिश्चितता गर्ने सामाजिक न्यायको हक अन्तर्गतको अधिकारको संरक्षण गर्न क्षेत्र, संख्या, तरिका आदि सम्बन्धित कानूनहरूमा, कार्यक्रमहरूमा व्यवस्था गर्नुपर्ने । न्यायपालिकामा महिलाको न्यून सहभागिता रहेको अवस्थामा जिल्ला अदालतदेखि प्रवेशद्वार खोलिएको

अवस्थामा महिलालाई प्रतिस्पर्धामा उतार्ने क्षमता विकास तथा अदालतहरूमा समानुपातिक सहभागिताको सुनिश्चितता गर्नुपर्ने ।

अन्तरिम संविधानको धारा १५४ ले नेपाल सरकारले महिलाको हकहित संरक्षण र प्रबर्द्धन गर्न आयोग गठन गर्न सक्ने र त्यस्तो आयोगको गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार कानूनद्वारा निर्धारण भए बमोजिम हुने व्यवस्था गरे मुताबिक राष्ट्रिय महिला आयोग ऐन समेत पारित भइसकेको परिप्रेक्ष्यमा तत्कालै महिला आयोग गठन गर्नुपर्ने । अब गठन हुने कुनै पनि आयोगहरूमा महिला सहभागिताको सुनिश्चितता गर्नुपर्ने ।

मौलिक अधिकारको कार्यान्वयनको लागि न्यायमा पहुँचको बाटोहरूको सिर्जना, सहयोग प्रणालीको सिर्जना गर्नुपर्ने र विशेषगरी तत्काल राहत दिनुपर्ने द्वन्द्वबाट प्रभावित वर्गको लागि गर्नुपर्ने व्यवस्थाहरू, राज्यको नीति निर्देशनमा मात्र रहेको हुँदा यी विषयवस्तुलाई संक्रमणकालिन अवस्थाका प्रमुख विषयहरू मानी आर्थिक स्रोतहरूको आधारमा राजनीतिक प्राथमिकताको आधारमा राखिनुपर्ने ।

महिला अधिकारको कुरा गर्दा प्रमुख रूपमा परिवर्तन भएको कानूनमा महिलाले स्वामित्वको अनुभूती गराउन सक्नु पर्दछ । संविधानलाई स्वीकार गराउन सक्नु पर्दछ । प्रक्रियामा विश्वासको स्थापना गर्नु पर्दछ । प्रक्रिया पारदर्शी हुन पनि अत्यन्त आवश्यक छ । अनि संविधान कानुनी दस्तावेज मात्र नभई वास्तविकतासँग मिल्नु पर्दछ । यो प्रक्रियामा राजनीतिक शक्ति मात्र होइन, सामाजिक शक्तिको पनि हो भन्ने अनुभूति गराउनु पर्दछ । अन्तरिम संविधान कार्यान्वयनको लागि संरचना स्रोत तथा प्रमुखत मान्यता मूल्यमा परिवर्तन पनि अपरिहार्य रूपमा रहेको छ ।

(पुनर्जागरण समाज नेपालद्वारा २०६३ माघ २४ गते होटल हिमालय कुपन्डोलमा आयोजित 'नेपालको अन्तरिम संविधान २०६३ : महिला सशक्तिकरण तथा समावेशीकरणका प्रावधान, कमी र कार्यान्वयनका चुनौतीहरू' विषयक गोष्ठीमा प्रस्तुत यो कार्यपत्र वर्तमान परिप्रेक्ष्यमा विशेष सान्दर्भिक ठानेर याहा समेटिएको हो ।)

wFlb^ lhNhfdf ul7t dlxf nf] stfLGps
;~hfnsf kbflwsf/Lx?

alb{ofsf] ;b/d'sfd u'nI/ofdf dlxf nf] stfLGps
;~hfn u7gsf nflu cfof] lht 5nkmsf ;xefuLx?

Onfddf ul7t dlxf nf] stfLGps
;~hfnsf kbflwsf/Lx?

bf^ lhNhfdf dlxf nf] stfLGps ;~hfn u7gsf nflu cfof] lht
cGt/lqrof sfo{qrdsf ;xefuLx?

s}nfnldf dlxf nf] stfLGps ;~hfn kl/of] hgf
u7gkl5 kmIs{+b} u/] sf dlxf gj t{x?

h'Dnf lhNhfdf ul7t dlxf nf] stfLGps
;~hfn kl/of] hgf sf kbflwsf/Lx?

k'fks

gfm_____

uf-lj=-gkf=M_____lhNhfM_____

xrfsM_____krfgg=_____

16s6

k'ghf/sf
nflu7uf

k'ghf{u/Of ;dfh g] kfn

sGb]osdfno
afnsf]6-@, qk'/

kf-ag=M!)\$@, sf7BF)+, g]kfn
kmf]gM)) (&-!-^#*@!, km\ofS; M)) (&-!-^#)\$*(

Email: rsn@ntc.net.np

Website : www.renaissance.org.np

